ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ. ЦАНА — PRICE $ 1.00

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
Post address: Bielarus, P. O. Box 178, Jamaica, N. Y. 11431 Tel.: (212) 380-2036

Год. XXIX, № 273 New York, January — Студзень— 1980 Vol. XXIX, № 273

„БРАТНЯЯ ДАПАМОГА" ЦІ КАЛЯНІЯЛЬНАЯ ЭКСПЛЯАТАЦЫЯ?

Калі ў савецкай рэспубліканскай ці цэнтральнай прэсе закранаецца тэма савецкай эканомікі, дык апошнімі гадамі заўсёды паўтараецца абавязкавая ў такіх выпадках афіцыйнага догма, што эканоміка СССР становіць сабой адзіны народнагаспадарскі камплекс, што гэтая „адзінасьць" ідзе на карысьць як СССР у цэлым, гэтак і паасобных савецкіх рэспублікаў. Пры гэтым, аднак, агульнадзяржаўныя інтарэсы СССР ставяцца на першым месцы, каб гэткім чынам падчыркнуць падпарадкаванасьць эканамічных інтарэсаў рэспублікаў інтарэсам агульнадзяржаўным, гэта значыць, імпэрыяльным. У той-жа час высоўваецца цьверджаньне пра раўнапраўнасьць рэспублікаў у пытаньнях эканомікі, выхваляецца супрацоўніцтва й узаемная дапамога паміж імі.

Калі справа йдзе пра Беларусь, дык ува ўсіх прапагандава-агітацыйных артыкулах савецкай прэсы абавязкава гаворыцца пра тое, што ўсё дасягнутае ў Беларусі ў галіне народнае гаспадаркі, навукі, культуры й гэтак далей было вынікам „мудрай нацыянальнай палітыкі" ЦК КПСС і ўраду СССР, бескарысьлівай „братняй дапамогі" народаў іншых савецкіх рэспублікаў і, зразумела, у першую чаргу „вялікага рускага народу".

Бясспрэчна, што за пасьляваенныя гады беларускі народ уклаў вялізарныя высілкі для адбудовы й разьвіцьця гаспадаркі Беларусі. Прамысловасьць Беларусі расла параўнальна высокімі тэмпамі, хуткім быў таксама рост нацыянальнага даходу рэспублікі, хоць ён і не дасягаў тэмпаў росту прамысловасьці, бо ўвесь час падводзілі непрадукцыйная скалектывізаваная сельская гаспадарка, будаўніцтва, транспарт. Апошнімі гадамі, праўда, тэмпы росту як у СССР, гэтак і ў БССР значна запавольніліся. Але паводля прамысловай вытворчасьці й нацыянальнага даходу на душу насельніцтва Беларусь, як паказвае савецкая статыстыка, перавысіла ўжо сярэднясаюзны ўзровень.

Нацыянальны даход — магчыма найлепшы эканамічны паказьнік, пры дапамозе якога можна паспрабаваць разблытаць загадку гэтак званай „братняй дапамогі" для Беларусі. Апрача таго, ён галоўная крыніца прыбыткаў насельніцтва й таму ў вялікай меры абумоўлівае жыцьцёвы ўзровень жыхарства. Таму на нацыянальным даходзе варта спыніцца больш уважна.

Спачатку адзначым, што вылічэньне нацыянальнага даходу ў СССР адрозьніваецца ад вылічэньня яго ў заходніх краінах. Паводля савецкай дэфініцыі, нацыянальны даход — гэта частка сукупнага нацыянальнага прадукту, якая застаецца пасьля выліку выдаткаў на спажытыя сродкі вытворчасьці. У яго ўваходзяць толькі вынікі працы работнікаў сфэры **матарыяльнай** вытворчасьці: у прамысловасьці, сельскай і лясной гаспадарцы, будаўніцтве, на грузавым транспарце, у сувязі (тэй частцы, што абслугоўвае вытворчасьць), гандлі (там, дзе працягваецца працэс вытворчасьці), сфэры матарыяльна-тэхнічнага забясьпечаньня й г. д. Але, напрыклад, праца пасажырскага транспарту або ганарар пісьменьніку за напісаны ім мастацкі твор ня ўлічваюцца ў нацыянальны даход, бо яны не ўваходзяць у сфэру матарыяльнай вытворчасьці.

Не зважаючы на гэта, нацыянальны даход, як ён вылічаецца ў СССР, у дастатковай ступені адлюстроўвае ў грашовым выражэньні вынікі гаспадарскай дзейнасьці пэўнага рэгіёну (у дадзеным выпадку — савецкай рэспублікі), каб на ягонай аснове можна было рабіць пэўныя высновы, параўнаньні.

Нас тут цікавяць у першую чаргу памеры здабыванага ў Беларусі нацыянальнага даходу й ягонае выкарыстаньне: у якой ступені вынікі гаспадарскай дзейнасьці рэспублікі выкарыстоўваюцца для собскіх патрэбаў ,ідуць на карысьць ейнага жыхарства? На колькі адпавядаюць праўдзе бязупынныя заявы савецкіх органаў прапаганды пра „братнюю дапамогу" Беларусі з боку Саюзу ССР?

Разабрацца ў гэтым дапамагае тая акалічнасьць, што, апрача чыста прапагандавых заяваў, у рэспубліканскі друк часам трапляюць і некаторыя дадзеныя на гэтую тэму. Працытуем некаторыя такія больш канкрэтныя выказваньні ў гэтым пытаньні афіцыйных прадстаўнікоў Савецкай Беларусі.

У сваім дакладзе на сьвяткаваньні 60-цігодзьдзя БССР і КПБ першы сакратар ЦК КП Беларусі Машэраў вельмі агульна адзначыў „узрастаючы ўклад рэспублікі ў вырашэньне агульнасаюзных заданьняў". Крыху дакладней гаворыцца пра гэта ў артыкуле Марцінкевіча, зьмешчаным у 6-ым нумары „Весьцяў Акадэміі навук БССР" за 1979 год. У гэным артыкуле чытаем: „Калі ў першыя пасьляваенныя пяцігодкі спажыты нацыянальны даход быў вышэйшы выробленага, то **на сучасным этапе Беларусь стварае больш, чымся спажывае** (падкрэсьленьне наша — А. З.), і ўносіць значны ўклад у разьвіцьцё прадукцыйных сілаў нанава асвойваных раёнаў краіны". Падобна сказана і ў артыкуле старшыні Дзяржпляну БССР Гвозьдзева, зьмешчаным у першым нумары часапісу „Полымя" за 1979 год: „. . . пачынаючы з восьмай пяцігодкі (Беларусь) дабілася пастаяннага перавышэньня аб'ёмаў здабытага нацыянальнага даходу над выкарыстаным, і гэта сьведчыць пра ўклад працоўных Савецкай Беларусі ў агульнасаюзныя дасягненьні".

Канкрэтныя лічбовыя дадзеныя пра здабываны й выкарыстоўваны ў рэспубліцы нацыянальны даход у савецкай прэсе звычайна не публікаваліся. Але прыгаданы ўжо старшыня Дзяржпляну БССР Гвозьдзеў у наступным сваім артыкуле, зьмешчаным у чацьвертым нумары часапісу „Коммуніст Белоруссіі" (за 1979 год) ці не ўпяршыню падаў у гэтай справе канкрэтную лічбу. Ён пісаў, што толькі за тры гады гэтай пяцігодкі (1976-1978 гадоў улучна) „сума здабытага нацыянальнага даходу перавысіла выкарыстаны ў рэспубліцы на 5 міліярдаў рублёў, што адлюстроўвае па сутнасьці памеры нашага ўкладу ў агульнасаюзныя вынікі працы".

Гэтае сьцьверджаньне старшыні Дзяржпляну БССР можна разумець толькі так, што за тры першыя гады цяперашняй пяцігодкі 5 міліярдаў рублёў здабытага ў Беларусі нацыянальнага даходу было выкарыстана за межамі БССР — у якасьці „ўкладу рэспублікі ў вырашэньне агульнасаюзных заданьняў", у „разьвіцьцё прадукцыйных сілаў нанава асвойваных раёнаў краіны", гэта значыць — нябеларускіх раёнаў. Для Беларусі 5 міліярдаў рублёў за тры гады — гэта вялікая сума, якая раўняецца, напрыклад, амаль дакладна суме ўсяго Дзяржаўнага бюджэту БССР на леташні год. А здабываны ў Беларусі нацыянальны даход перавышае выкарыстаны ўжо каля 15-ці гадоў.

Як мы ўжо адзначылі, канкрэтныя лічбы пра нацыянальны даход паасобных савецкіх рэспублікаў у савецкай статыстыцы не падаюцца. У статыстычных гадавіках „Народное хозяйство СССР", напрыклад, у 1978 годзе здабыты нацыянальны даход БССР склаў ад 17-ці да 17-ці з палавінай міліярдаў рублёў. Калі за першыя тры гады гэтай пяцігодкі здабыты нацыянальны даход БССР перавысіў выкарыстаны ў рэспубліцы нацыянальны даход на 5 міліярдаў рублёў, дык гэта азначае, што ў кажным з гэтых трох гадоў нейкіх 9,5 — 10 працэнтаў нацыянальнага даходу БССР маскоўскія ўлады забіралі ў Беларусі й выкарыстоўвалі або для гаспадарскіх патрэбаў іншых рэспублікаў, або для нейкіх іншых мэтаў.

Гэта сьведчыць пра тое, што прынамся на працягу апошніх 15-ці гадоў ня было ніякіх падставаў для цьверджаньняў, што Беларусь атрымлівае дапамогу з боку Саюзу ССР. Зацытаваныя выказваньні афіцыйных прадстаўнікоў БССР сьведчаць пра адваротнае — пра тое, што пасьля пэрыяду адбудовы разбуранай вайной гаспадаркі, Беларусь узноў сталася аб'ектам сыстэматычнай эксплятацыі з боку маскоўскага імпэрыяльнага цэнтру.

Маючы на ўвазе, што ўзровень нацыянальнага даходу Беларусі на душу насельніцтва перавышае цяпер усесаюзны і што Беларусь толькі за тры гады гэтай пяцігодкі дала 5 міліярдаў рублёў для разьвіцьця іншых раёнаў СССР, трэба таксама паставіць пытаньне, ці адбіваецца адпаведным чынам такі рост нацыянальнага даходу на ўзроўні жыцьця беларускага насельніцтва?

Адным з важных паказьнікаў узроўню жыцьця зьяўляецца, напрыклад, заработная плата працоўных. Найбольшую частку працоўных у БССР і СССР складаюць цяпер работнікі й службоўцы. І вось у паведамленьні Цэнтральнага Статыстычнага Ўпраўленьня БССР і СССР за 1978 год што да аплаты працы работнікаў і службоўцаў знаходзім такія дадзеныя. У 1978 годзе сярэднямесычная заработная плата работнікаў і службоўцаў складала па СССР 16 рублёў, а ў Беларусі — 14 рублёў. Прычым у сярэднім па СССР зарплата за 1978 год павялічылася на 5 рублёў, а ў Беларусі — на 3,5 рублёў. З гэтага відаць, што заработная плата работнікаў і службоўцаў у Беларусі не апраўдана заніжаная, і павялічылася яна ў 1978 годзе менш, чымся ў сярэднім па СССР, хоць прырост нацыянальнага даходу ў Беларусі быў вышэйшы й склаў 6,5 працэнта, а па СССР — толькі 4 працэнты. Дарэчы, узровень аплаты працы ня толькі работнікаў і службоўцаў, але й калгасьнікаў быў у Беларусі шмат ніжэйшы ад усесаюзнага ўзроўню на працягу ўсяго пасьляваеннага часу.

Таму, можна бязь перабольшаньня сказаць, што й у першы пасьляваенны пэрыяд адбудова разбуранай вайной гаспадаркі рэспублікі фінансавалася ў вялікай меры за кошт нізкай аплаты працы насельніцтва Беларусі, за кошт штучнага зьніжэньня ягонага жыцьцёвага ўзроўню, хоць, як усім ведама, беларускі народ ня нёс ніякай адказнасьці ні за ўзьнікненьне вайны, ні за вялізарныя матарыяльныя страты, спрычыненыя Беларусі гэтай вайной. Адказныя за гэта сядзелі ў Маскве й Бэрліне.

Ніжэйшая ў параўнаньні зь іншымі раёнамі СССР аплата працы ў Беларусі спрычынілася таксама да павялічэньня стратаў карэннага насельніцтва рэспублікі. Апрача стратаў насельніцтва ў выніку арыштаў і дэпартацыяў, у пасьляваенны час шмат Беларусаў выяжджала за межы рэспублікі ў пошуках лепшых заработкаў. Савецкія крыніцы не хаваюць, што ў пасьляваенны час найбольш інтэнсыўная міграцыя насельніцтва праз межы рэспублікі адбывалася якраз у Беларусі. Партыйнае кіраўніцтва сьведама стымулявала гэты працэс дзеля перамешваньня насельніцтва з мэтай русыфікацыі нерасейскіх народаў.

А. Залескі

У ВАБАРОНУ МІХАЛА КУКАБАКІ

HELP FREE **PLEASE MENTION HIS NAME!**

Michal Kukabaka (b. 1936), a laborer. Spent six years in psychiatric prisons (1969-76) for refusing to participate in Soviet elections, acquainting his co-workers with the Universal Declaration of Human Rights, and for writing open letters. Sentenced again in 1979 to three years of prison for his essays, "Human Rights and Detente are Indivisible," "The Stolen Fatherland," and others. Renounced Soviet citizenship and wants to emigrate to any free country. His parents died in WW II and he has no relatives whatsoever.

MICHAL KUKABAKA
Byelorussian political
prisoner in the Soviet Union

His address (in prison): 211440, Vitebskaya oblast, g. Novopolotsk — 35, Uchrezhdeniye UZh (15/10 — "D", USSR.

Send this card to your government, a newspaper, Soviet ambassador, the United Nations, governments of the Byelorussian SSR and the USSR, and anyone who can help. Michal Kukabaka's life is at stake!

To continue this action we need your donation: **Committee for Defense of Prisoners of Conscience in Byelorussia** (use abbreviation: Committee for DPCB), 187-06 Hillside Ave., Jamaica, N. Y. 11432, U.S.A.

Газэта „Беларус", да якое зьвярнуўся ў вадкрытым лісьце Віктар Някіпелаў (гл. „Беларус" № 71-72) з просьбай „падтрымаць Міхала Кукабаку сваёй увагай, лістамі да яго з-за мяжы", выдала паштоўку, прысьвечаную М. Кукабаку. Мэта паштоўкі — спрыяць вызваленьню М. Кукабакі з турмы ды ягонаму выезду з Савецкага Саюзу, дзе яго перасьледуюць за палітычныя й рэлігійныя перакананьні. Дзеля гэтага вельмі важна пашыраць у заходнім грамадзтве ймя М. Кукабакі, інфармаваць пра зьдзек над ім, пра патаптаньне ягоных прыродных людзкіх правоў.

Паштоўкі гэтыя трэба пасылаць перш-наперш да афіцыйных асобаў кажнага ўраду на сьвеце, улучна з урадамі БССР і СССР, а таксама ў газэты, міжнародныя арганізацыі, урадавыя ўстановы (асабліва тыя, што маюць міжнародныя сувязі або сувязі з Савецкім Саюзам), дыпляматычныя місіі й прадстаўніцтвы. Зразумела, можна паштоўкамі карыстацца і ў прыватным ліставаньні — паслаць, скажам, прывітаньне каму-небудзь (у дарозе паштоўка будзе рабіць таксама інфармацыйную работу).

Пісаць на паштоўцы шмат ня трэба (ды на ёй шмат і не напішаш.) Важна ня гэтулькі тое, што Вы напішаце, колькі сам факт пасланьня паштоўкі, факт **Вашага** звароту з просьбай аб дапамозе. Хопіць нат напісаць адзін сказ: „Памажэце М. Кукабаку выехаць з Савецкага Саюзу" (ці нешта ў гэтым духу). Калі хто-небудзь з адрысатаў захоча больш інфармацыі пра М. Кукабаку, ён будзе ведаць, куды зварачацца: на паштоўцы пададзеныя два адрасы — Камітэту Дапамогі Вязьням Сумленьня на Беларусі й газэты „Беларус" (на адвароце паштоўкі).

Цана паштоўкі — 25 цэнтаў. Прыбытак зь ейнага продажу (як і ахвяры, на якія Камітэт Дапамогі чакае ад Вас) пойдзе на справу дапамогі вязьням сумленьня на Беларусі.

ЛІСТ СЭНАТАРА ДОЎЛА ДА КУКАБАКІ

Сэнатар Боб Доўл напісаў 13 сьнежня 1979 г. ліст да беларускага іншадумца Міхала Кукабакі ў навапалацкую турму (з копіяй савецкаму паслу ў Вашынгтоне А. Дабрыніну). Ліст сэн. Доўла напісаны ў вадказ на адкрыты ліст да яго ад Віктара Някіпелава, расейскага паэты й іншадумца, у міжчасе таксама арыштаванага савецкай уладай. Віктар Някіпелаў — блізкі прыяцель М. Кукабакі ды мае ад яго афіцыйнае ўпаўнаважаньне выступаць у ягоную абарону.

Ніжэй падаём тэкст ліста сэнатара Доўла да Кукабакі ў перакладзе з ангельскае мовы:

„Паважаны Містэр Кукабака:

Я толькі што дастаў ліста, напісанага ад Вашага ймя Містэрам Віктарам Някіпелавам, які, як я разумею, знаходзіцца цяпер таксама пад арыштам.

Суд над Вамі ў чырвені сёлета выклікаў вялікае зьдзіваваньне сярод нас, што займаюцца справай змаганьня за правы чалавека па цэлым сьвеце. Адвага, якую Вы выявілі праз гады зьняволеньня, трымаючыся сваіх паглядаў і перакананьняў, выклікала захапленьне сярод нас, што ўважаюць свабоды, у якіх адмоўлена Вам, за натуральныя правы чалавека.

Я разумею, што Вы церпіце ад благога здароўя і, перадаючы Вам пра сваю асабістую ўстурбаванасьць гэтым, я хачу выказаць Вам запэўненьні, што пляную весьці далей мае намаганьні ў кірунку Вашага звальненьня й свабоды, як гэта робяць і шмат Вашых прыяцеляў на Захадзе.

Шчыра Ваш — Боб Доўл, сэнатар Задзіночаных Штатаў".

КАЛЯДНЯЕ Й НАВАГОДНЯЕ ПРЫВІТАНЬНЕ З ВАЦЬКАЎШЧЫНЫ

Верным сэрцам, хоць болем параненым,
Ад зямелькі радзімай, ад хат,
Я вітаю Вас, Брацця каханыя,
З Новым Годам, із Сьвятам Каляд!

Хоць дарогі занесла сьнягамі
І прастор разьдзяліў нас круты,
Ў гэты вечар мы думкамі з Вамі,
Дарагія Сястрычкі й Браты.

Пажаданьні і шчырасьць прымеце,
Каб здаровымі доўга жылі,
Няхай добра Вам будзе на сьвеце,
Як на бацькавай, роднай зямлі!

Галаву нахіляючы нізка,
Прад маленькім абліччам Сьвятым,
З тэй зямлі, што была Вам калыскай,
Я Вам шчасьця жадаю, Браты!

З Новым Годам, Калядными Сьвятамі,
Ад яліначкі з нашых лясоў,
Ад сьвяточнай Куцьці, ад пакінутай хаты,
Ад заплаканых Матак і сівых Бацькоў.

Брацця нашы з далёкіх краінаў,
За сталом нашым месца для Вас,
Усё чакае на вернага Сына,
Што вярнецца дамоў ў добры час!

А пакуль, хай бясхмарнаю будзе Вам доля,
І харошыя людзі заменяць братоў,
Частка нашай душы, каласкі нашы з поля,
Ў час Вячэры Сьвятой шлем Вам нашу любоў!

Ад Рэдакцыі: Верш „Каляднае й Навагоднае прывітаньне з Бацькаўшчыны" суродзічам у Вольным Сьвеце мы атрымалі спозьнена, таму друкуем яго толькі ў гэтым нумары „Беларуса". Із зразумелых прычынаў імя й прозьвішча аўтара верша не падаецца.

ПАМЁР ІВАН РАЛЬКО

29 сьнежня 1979 г. пасьля цяжкай хваробы на 51-ым годзе жыцьця памёр навуковы супрацоўнік Інстытуту Літаратуры ймя Янкі Купалы Акадэміі Навукаў БССР, кандыдат філялягічных навукаў, сябра Саюзу Пісьменьнікаў Беларусі Іван Ралько.

Нарадзіўся Ралько 21 лістапада 1929 г. у вёсьцы Макраны Капыльскага раёну Менскай вобласьці.

У 1961 г. скончыў асьпірантуру, і з гэтага часу да апошніх дзён жыцьця Іван Ралько працаваў у Інстытуце Літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі Навукаў БССР.

BIELARUS

Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION. Inc.
Subscription $ 10.00 yearly.

„БЕЛАРУС" — Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Выпіска зь перасылкаю — 10.00 дал. на год.
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць зьмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

ЮБІЛЕЙНЫ РЭФЭРАТ АНТОНА АДАМОВІЧА

Пасьля асабістых пажаданьняў, выказаных беспасярэдня або пісьмова Праф. Антону Адамовічу з нагоды ягонага 70-гадовага жыцьця ў чырвені (26-га) летась, Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва ў Нью Ёрку адзначыў 24 лістапада 1979 г. другую частку юбілею аднаго із сваіх найбольш дзейных сяброў, адкладзеную з гарачага летняга сэзону да восенскае пары. Адбылося гэта ў форме традыцыйнага рэфэрату з прынагоднымі выступленьнямі-прамовамі ды з даручэньнем адмысловага падарунку. За тэму свайго рэфэрату Юбіляр узяў „Купала-Коласаўскае стагодзьдзе".

Навуковае паседжаньне адчыніў старшыня БІНіМ д-р Вітаўт Тумаш, прывітаўшы Юбіляра, а таксама гасьцей з Канады, Дэтройту, Нью Брансьвіку. Д-р Тумаш пералічыў галіны, у якіх сп. Адамовіч быў дзейны: літаратурная крытыка, бэлетрыстыка, журналізм, гісторыя, палітычная й культурная дзейнасьць ды інш. Уплыў навуковых беларусаведных працаў Антона Адамовіча, сказаў старшыня БІНіМ, адчуваецца сяньня й на Бацькаўшчыне.

Сп-ня Зора Кіпель, ад імя Управы Інстытуту, перадала Юбіляру укладзеную ёю бібліяграфію твораў і працаў Антона Адамовіча, адзначыўшы, што першая праца Юбіляра была надрукаваная, калі яму было 17 гадоў.

У сваім рэфэраце пра купала-коласаўскае стагодзьдзе праф. Антон Адамовіч сказаў, што на сотны юбілеяў Янкі Купалы й Якуба Коласа трэба глядзець таксама як на **стагодзьдзе беларускага нацыянальнага руху, органам якога была беларуская літаратура.** Гісторыі нацыянальнае беларускае літаратуры й беларускага руху, сказаў дакладчык, ён прысьвеціць сэрыю рэфэратаў у БІНіМ, у якіх гэтая тэма будзе распрацаваная. Галоўнае ў гэтай тэме — тэрмін „нацыя", разуменьне якога, сказаў дакладчык, трэба паставіць у заходня-эўрапейскае рэчышча(дадаць да элемэнту культурна-лінгвістычнага элемэнт дзяржаўны).

У распрацоўваньні гэтае тэмы праф. Адамовіч бачыць чатыры пэрыяды (квадры): 1882-1907 гг., 1907-32 гг., 1932-57 гг. ды 1957-82 гг. Ён даў характарыстыку гэтых пэрыядаў.

Па рэфэраце праф. Адамовіч адказаў на задаваныя яму ў сувязі зь ягонай тэмай пытаньні. З дружэйшай прамовай выступіў д-р Станіслаў Станкевіч (даецца ў гэтым нумары газэты тэкст ягонае прамовы асобна).

Вечар закончыўся пачастункам у гонар Юбіляра, зрыхтаваным спняй Оляй Запруднік.

Я. З.

ВЕЧНАЯ СЛАВА СЛУЦКІМ ГЕРОЯМ!

Беларуская Парахвія й Беларускае Аб'еднаньне ў Адэляйдзе (Аўстралія), як і заўсёды, супольна адзначылі 2-га сьнежня 1979 г. Дзень Слуцкіх Гэрояў і ўсіх тых, што ў Першую й Другую сьветавую вайну аддалі сваё жыцьцё, каб жыла Вольная й Незалежная Беларусь.

Як і кажнага году, сьвята распачалося Божай Службай у нашай Пятрапаўлаўскай царкве, якая была перапоўненая парахвіянамі й гасьцямі. Сьвятую Літургію й Паніхіду адслужыў а. Аўген. У часе Паніхіды стаяла ганаровая варта зь беларускім і аўстралійскім сьцягамі, якія трымалі вучні Андрэй і Кастусь Бічаніны ў нацыянальных строях. На заканчэньне Паніхіды царкоўны хор пад кіраўніцтвам рэгента М. Бурноса прапяяў беларускі рэлігійны гімн „Магутны Божа".

Пасьля заканчэньня царкоўных абрадаў прысутныя перайшлі ў прыцаркоўную залю, дзе адбылася ўрачыстая акадэмія, якую адчыніў старшыня Парахвіяльнай Рады К. Станкевіч і прывітаў прысутных, а мяшаны хор пад кіраўніцтвам сп. М. Бурноса й пад акампаньямант акардыяністага М. Кандрусіка прапяяў беларускі нацыянальны гімн.

Далей хор у тым самым складзе прапяяў „Сьпі пад курганам гэроя", а а. Аўген пабагаславіў сталы. Сп. Я. Рольсан прачытаў прывітаньні, прысланыя беларускімі арганізацыямі з нагоды сьвята, ды зрабіў зьмястоўны даклад на тэму дня, а нашая выдатная дэкляматарка Вольга Бурнос прадэклямавала верш Янкі Купалы „Роднае слова". Далей той-жа хор прапяяў „Падняты родны сьцяг дзяржавы", а жаноцкі хор выканаў песьню „Ой шумяць лугі зялёныя". Здольны гумарыст В. Зеляневскі расказаў апавяданьне Ядвігіна Ш. „Заморскі зьвер". Дзеці Галіны й Міколы Кандрусікаў (дачка Лара 2 гады й сын Юльян 5 гадоў) пад акампаньямант бацькі выканалі песьню „Люблю наш край". Вучань Паўлік Калесьнікавіч прадэклямаваў верш Якуба Коласа „Песьня". Тады хор у тымжа складзе выканаў песьню „Я выйду за ваколіцу" пры ўдзеле салісткі Галіны Кандрусік. Беларускую народную песьню „Баба Еўка й Дзед Тамаш" выканаў М. Бурнос і В. Яновіч, дзе сп. М. Бурнос выконваў ролю Еўкі, адзеўшыся ў жаноцкую вопратку.

Пасьля заканчэньня мастацкай праграмы сяброўскі абед працягваўся далей у вясёлай атмасфэры. Вось гэтак Беларусы Адэляйды адзначылі сваё нацыянальнае сьвята.

Ян Яр

ФОНД ВЫДАНЬНЯ ЮБІЛЕЙНАЙ КНІГІ ЯНКІ КУПАЛЫ

На конта Фонду Юбілейнай Кнігі Янкі Купалы ў лістападзе й сьнежні 1979 г. былі атрыманыя ад наступных ахвярадаўцаў сумы: **І. П. Г. — $ 150.00; Д-р Аляксандар Занкевіч — $ 100.00; Матушка Васілеўская Марыя — $ 30.00; М. і М. Кучуры — $ 25.00; Аўген Кажан — $ 25.00; Надзея Куліковіч — $ 20.00; а. Ян Бруцкі — $ 20.00; В. Гуцька — $ 20.00; М. Такушэвіч — $ 20.00; Ніна Кіт — $ 15.00; Д-р Браніслаў Грабінскі — $ 10.00; Яніна Каханоўская — $ 10.00; Я. Янцэвіч — $ 10.00 (канадыйскія); а. Аўген Смаршчок — $ 5.00; усяго разам у лістападзе й сьнежні 1979 г. — $ 460.00. Разам з папярэднімі й банкавымі працэнтамі — $ 3,238.40.**

Усім Паважаным Ахвярадаўцам нашае шчырае беларускае дзякуй!

Рэдакцыйная Калегія Газэты „Беларус"

ЧАКАЕМ І АД ВАС АХВЯРЫ НА ВЫДАНЬНЕ ЮБІЛЕЙНАЙ КНІГІ НА СТАГОДЗЬДЗЕ ЯНКІ КУПАЛЫ!

ЗАЯВА БЕЛАРУСКАГА ІНШАДУМЦА ІВАНА КАРЭЙШЫ

Ад Рэдакцыі: Ніжэй падаём у нашым перакладзе зьмешчаны ў выдаваных Радыястанцыяй „Свобода" „Материалах Самиздата" (выпуск № 33-79, 14 верасьня 1979 г.) матарыял самвыдавецтва № 3717 — заява Івана Карэйшы, калгасьніка із сяла Высокае Талачынскага раёну на Віцебшчыне ў Прэзыдыюм Вярхоўнага Савету СССР.

У гэтай заяве-жальбе, як нідзе лепш, адлюстроўваецца лябірынт савецкае біюракрацыі й бязвыходнасьць чалавека, калі ён трапляе ў канфлікт з уладаю. Заява Івана Карэйшы, датаваная 10 чырвенем 1979 году, трапіла на Захад з Масквы.

***

У жніўні 1974 году я быў выключаны з калгасу незаконна, з прычыны самаволі старшыні калгасу Грыгаровіча. У той-жа час ён звольніў мяне із займанай у калгасе пасады пажарніка. Я застаўся бяз працы. З гэнага часу я бяз выніку дабіваюся павароту ў калгас. Я хачу жыць у роднай вёсцы. Хачу працаваць.

Мае бацькі й бацькі маіх бацькоў радзіліся й жылі ў гэтай вёсцы. Калі арганізаваліся калгасы, яны ўступілі ў калгас. Бацька быў байцом Чырвонай Арміі ў часе Вялікай Айчыннай вайны (памёр на тыфус у 1944 г.). Маці ўвесь час працавала ў калгасе. Цяпер ёй 70 год, яна атрымлівае пэнсію (38 рублёў). З 12-ці год я працую ў калгасе. Дзеля таго, што я змушаны быў працаваць — нястача, я змог скончыць усяго пяць клясаў. Дванаццаць год (з 1950 да 1962 г.) я пасьвіў калгасных кароў. Жылі тады упрогаладзь... Потым працаваў трактарыстам. Потым — з прычыны хваробы — мяне перавялі на больш лёгкую працу — калгасным пажарнікам. (У мяне цяжкая язьвенная хвароба; лекары далі мне спраўку, што я павінен працаваць на лёгкай фізычнай працы, без начных зьменаў. У 1976 г. супрацоўнікі раённай міліцыі сілком адабралі ад мяне гэтую спраўку.)

Я ня п'ю. Сваю работу я заўсёды выконваў старанна, чэсна й з пачуцьцём адказнасьці.

Летам 1974 г., выконваючы адпаведныя інструкцыі, я напісаў рапарт старшыні калгасу Грыгаровічу аб тым, што малочна-перагонны пункт калгасу знаходзіцца ў небясьпечным пажарным стане. Аднак старшыня ня прыняў ніякіх мераў, і тады я паведаміў аб стане пункту ў раённую пажарную інспэкцыю. Яны прыехалі й апячаталі гэтае памяшканьне. Але старшыня калгасу самавольна сарваў плёмбу. Хутка ўспыхнуў пажар, і малочна-перагонны пункт і ўся апаратура, што там знаходзілася, згарэлі. Я ў гэтым часе быў на бюлетэні ў сувязі з абвастрэньнем язьвеннай хваробы. Старшыню аштрафавалі (усяго 60 рублёў). Калі пасьля заканчэньня важнасьці бюлетэню я вышаў на працу, старшыня сказаў мне, што із за мяне яго аштрафавалі, і што зробіць так, што мне будзе кепска.

Хутка пасьля гэтага ён выключыў мяне з калгасу.

Мяне выключылі з калгасу з грубым парушэньнем Статуту. На сходзе прысутнічала ўсяго чалавек 30. Многія казалі, што выключаць ня трэба, не хацелі выключаць. Але ён (старшыня Грыгаровіч) усёроўна зрабіў пасвойму.

Я зьвяртаўся да парторга калгасу й у мясцком. Яны шкадавалі мяне, але сказалі, што супраць старшыні нічога ня могуць зрабіць.

(Потым старшыня напісаў хвальшывы пратакол, дзе напісана, што на агульным сходзе калгасу прысутнічала 358 чалавек і пастанова аб выключэньні мяне з калгасу прынятая аднагалосна. А ў нас на сход навет 300 і 200 чалавек ніколі не зьбіраюць).

Выключыў з калгасу й звольніў з працы. Іншай працы мне не запрапанавалі (дык я цяпер ужо стаўся не калгасьнікам...).

Працоўнай кніжкі мне не аддалі, і я ня ведаю, што напісана ў загадзе аб звальненьні. Потым у раённай міліцыі, куды мяне забіралі шмат разоў — за тое, што я скарджуся, — мне казалі, што звольнілі мяне таму, што я не спраўляўся з работай. Сваю працоўную кніжку я прасіў, але мне яе не аддавалі, казалі, што, калі дзе-небудзь паступлю на працу, там мне дадуць новую працоўную кніжку.

Я пачаў скардзіцца на зробленае ў дачыненьні да мяне бясправе. Спачатку — у раённыя, партыйныя й савецкія інстанцыі (райком ,райвыканком, пракурору). У раённым судзе ад мяне заявы ня прынялі, сказалі, што суд не разглядае працоўных канфліктаў калгасьнікаў.

Мною занялася раённая міліцыя; то прыяжджалі й забіралі мяне, то выклікалі мяне ў раён (25 км. ад нашай вёскі. Я па выкліку незаўсёды езьдзіў, дзеля таго, што грошай у мяне няма; тады яны прыяжджалі й забіралі мяне). Начальнік міліцыі й ягоны заступнік казалі, каб я перастаў скардзіцца, казалі — сьпіні, а інакш завядзём на цябе крымінальную справу. Пагражалі таксама, што будуць біць, выкручуць рукі. Але ня білі.

Я дайшоў да Міністэрства сельскае гаспадаркі БССР. Мяне прыняў 2 жніўня 1976 г. заступнік міністра тав. Грахоўскі А. А. Выслухаўшы ўсе мае аб'ясьненьні і пагледзеўшы мае дакуманты, ён сказаў, што мяне звольнілі няправільна й з грубым парушэньнем Статуту калгасу. Потым ён накіраваў паперку аналягічнага зьместу ў райвыканком (копію прыслаў мне): „Звольнены з працы й выключаны з калгасу з грубым парушэньнем Статуту калгасу. Прашу разабрацца й прыняць меры".

У лютым 1977 г., калі я быў на прыёме ў загадчыка прыёмнай ЦК КПСС Філатава, я паказаў яму гэты дакумант. Ён пазваніў загадчыку сэктарам сельскай гаспадаркі пры ЦК Хазяінаву. Той адказаў, што „Карэйша ў мяне ўжо быў, і зрабіць я нічога не магу".

У травені 1978 г. я накіраваў гэты дакумант, разам з маёй заявай, у рэдакцыю цэнтральнай газэты „Сельская жизнь". Ад іх я атрымаў паштоўку, што яны пераправілі мой ліст у райком КП.

Тав. Грахоўскі (заступнік міністра сельскай гаспадаркі БССР) абяцаў таксама, што прышле прадстаўніка, каб ён разабраўся й наладзіў усё на месцы. Але ніхто ня прыехаў.

Я ўзноў хацеў зьвярнуцца да яго. Аднак ён мяне ня прыняў.

Я неаднаразова прыяжджаў у Маскву із скаргамі. Пачынаючы з 1975 г. я ня раз быў у прыёмнай ЦК КПСС і ў прыёмнай Прэзыдыюму Вярхоўнага Савету СССР. У Прэзыдыюме мяне прыймалі кансультанты (у лютым 1979 г. я настойваў, каб мяне прыняў заступнік Старшыні Вярхоўнага Савету Кэбін — я прачытаў у „Литературной газете", што ён прыймае навет і ў больш дробных справах, прыкладам, прыняў нейкую жанчыну, якая скардзілася на тое, што ёй не ўсталёўваюць газавай пліты, і, дзякуючы ягонаму ўмяшаньню, пліту ўставілі... я прачытаў у „Лит. газете", што ён прыймае ўсіх савецкіх грамадзян, якія скардзяцца на несправядлівасьць і просяць аказаць ім помач. Мне, аднак, сказалі, што ні Кэбін, ні другі заступнік Старшыні Прэзыдыюму прыняць мяне ня могуць. Калі я стаў настойліва прасіць, каб мяне запісалі на прыём да яго або да іншай адказнай асобы, мне прыгразілі, што паклічуць міліцыю...). У ЦК КПСС мяне прыймалі гэтак званыя інструктары; апрача гэтага, адзін раз я быў на прыёме ў загадчыка прыёмнай ЦК Філатава й у заступніка начальніка сельска-гаспадарскага сэктару БССР Менжынскага (сакавік 1979 г.); з начальнікам гэтага сэктару мне адноўчы ўдалося пагаварыць па тэлефоне. Я хацеў дабіцца прыёму ў больш адказных таварышаў, але да іх ня пускаюць.

Прадстаўнікі Прэзыдыюму Вярхоўнага Савету СССР і ЦК КПСС, да якіх я пападаў на прыём, казалі, што мая справа правільная, але загадваць мясцовым уладам яны ня могуць. Мае пісьмовыя заявы яны накіроўвалі ўзноў у абком і аблвыканком. А адтуль накіроўвалі ў райком і райвыканком. І ўзноў і ўзноў мне казалі, што я сам павінен дагаварыцца із старшынём калгасу, які мяне звольніў і выключыў з калгасу: калі той захоча — прыме назад.

Я так-жа зьвяртаўся ў рэдакцыі газэтаў, мясцовых і цэнтральных („Известия", Сельская жизнь", „Труд"), рабіў гэта пачынаючы з 1974 г. Ад іх я атрымаў паведамленьне, што яны пераслалі мае заявы абласным і раённым уладам, у абком, райком або ў аблвыканком, райвыканком.

Тым часам міліцыя не пакідала мяне ў спакоі. У канцы 1976 г. мяне прымусова прывезьлі да галоўнага лекара раённай бальніцы, дзе я дасюль неаднаразова лячыўся ў сувязі зь язьвеннай хваробай жывата. Ахвіцэр раённай міліцыі сказаў галоўнаму лекару, каб ён напісаў, што я здаровы ,ніякай язвы ў мяне няма, а старую гісторыю маёй хваробы каб ён зьнішчыў. Галоўны лекар гэтак і зрабіў. У мяне-ж супрацоўнікі гэтай міліцыі яшчэ перад гэтым сілком адабралі спраўку ад лекараў, што я хворы і павінен працаваць толькі на лёгкай фізычнай працы. У той-жа час на мяне завялі крымінальную справу, быццам я — „тунеядзец". Мяне выклікалі ў суд, але я не пайшоў на суд, а паехаў у Маскву. У лютым 1977 г. прыйшоў у Міністэрства аховы здароўя й сказаў, што ў мяне цяжкая язва жывата, а ў раённай бальніцы мяне хворым ня прызнаюць і ня лечаць.

Па накіраваньню зь Міністэрства аховы здароўя мяне палажылі ў Маскве ў бальніцу — Інстытут імя Сечанова. Там я ляжаў каля трох месяцаў, з 10 лютага да 25 красавіка; мяне абсьледвалі й лячылі; потым выдалі спраўку — выпіску зь гісторыі хваробы (дзе пісалася, што я цярплю язьвеннай хваробай жывата), выдалі таксама бюлетэнь за ўвесь час, на працягу якога я ў іх знаходзіўся.

Ледзь я вярнуўся дамоў, мяне схапіла міліцыя, у мяне забралі спраўку — гісторыю хваробы — і павезьлі мяне на суд.

На судзе казалі, што я не працую, не хачу працаваць і што я займаюся паклёпамі й плёткамі. А калі я пачынаў аб'ясьняць, дык пракурор стукаў кулаком па стале й загадваў мне замаўчаць (ніякага абаронцы я не заўважыў). Суд некалькі разоў выходзіў на нараду. Потым сказалі, што я падлягаю адміністрацыйнай адказнасьці. Я сказаў, што не разумею, што гэта значыць. Судзьдзя сказаў, што зразумею, калі будзе трэба.

Ніякай пастановы суду мне не далі. Але яшчэ перад судом у міліцыі мне далі надрукаванае на машынцы абвінаваўчае заключэньне, дзе я абвіняюся ў „тунеядстве", у „паразітным спосабе жыцьця" паводля арт. 204 УК БССР. (У залучэньні да гэтай заявы я прыводжу копію гэтага абвінавальнага заключэньня, напісанага 15 сьнежня 1976 г. заступнікам начальніка Талачынскага РОВД маёрам СМОЛЯК В. Н. і пацьвердажанага 16 сьнежня начальнікам Талочынскага РОВД (Раённы Аддзел Нутраных Справаў) падпалкоўнікам міліцыі Асмалоўскім М. Е., зь візай Кохановаўскага пракурора Талочынскага раёну Пелюдзь В. І.).

Летам 1978 г., пасьля таго, як я вярнуўся з Масквы, мяне абманным шляхам сілком памясьцілі ў абласную псыхіятрычную бальніцу. Зроблена гэта было так. Мяне выклікалі (павесткай) у ваенкамат быццам для мэдыцынскай камісіі (я звольнены ад службы ў армії ў сувязі зь язьвеннай хваробай). Ваенкамат запрапанаваў мне легчы ў бальніцу, ён сказаў, што там мне будуць лячыць язву „гіпнозам"; я спачатку не згаджаўся, але ён настойваў, што гэтак трэба. Калі я сядзеў і чакаў накіраваньня ў бальніцу ў калідоры ваенкамату, на мяне накінуліся двух міліцыянэраў, надзелі на мяне наручнікі, упхнулі ў воранак і павезьлі... Я аказаўся ў абласной псыхіятрычнай бальніцы, у палаце, дзе было каля 30 заправдных варыятаў. Гэта было вельмі цяжка, ад гэткага ўзаправдзы можна страціць розум. Там мяне трымалі 17 сутак; у гэтым часе мяне ня бачыў і ня гутарыў зы мной ніводзін лекар. Цераз 17 сутак мяне прывялі на камісію. Камісія гэтая правярала, ці я не дурны; задавалі, прыкладам, гэткія пытаньні: якая розьніца між птушкай і самалётам, між канём і трактарам; пыталі пра сучасную цякучую палітыку, якое становішча займае Леанід Ільіч Брэжнеў. Потым спыталі, чаму я скарджуся, сказалі, што скардзіцца ня трэба. І адпусьцілі.

Калі ў красавіку гэтага году я прыехаў у Маскву, раённыя ўлады паведамілі сюды, што я „небясьпечны псых" і што мяне неабходна

(Заканчэньне на 4-ай бач.)

ПРЫВІТАНЬНЕ АРХІМАНДРЫТА ЯЗЭПА

З Раством Хрыстовым і Новым 1980 Годам вітаю Вас, Дарагі Рэдактар „Беларуса", Вашую Сямейку й усіх Суродзічаў нашых із шчырым пажаданьнем супольна ўсім Беларусам усіх веравызнаньняў у добрым здароўі й радасьці спаткаць і правесьці сьвяточныя дзянёчкі Раства Хрыстовага.

Хай сьвятло зорачкі Бэтлеемскае загляне да Вас і асьвеціць душу кажнага й узрадуе сэрца Вашае, каб усе мы дачакаліся таго часу, калі шматпакутная Бацькаўшчына нашая атрымае запраўдную волю, дабрабыт і жыцьцё шчасьлівае!

Архімандрыт Язэп

Чыкага, 12 сьнежня 1979

НА 70-ГОДЗЬДЗЕ АНТОНА АДАМОВІЧА

Я вельмі рад, што сяньня маю нагоду выказаць сваю думку пра навукова-культурна-літаратурна - грамадзкую й усякую іншую карысную дзейнасьць Антона Адамовіча, якую я асабіста вельмі высока цаню. У сваім дакладзе Юбіляр сказаў, што ён вельмі мала, бадайшто нічога карыснага не зрабіў да апошняга часу. І гэтае ягонае асьветчаньне — гэта ня ўгодкавы аўтакамплімэнт, а зусім шчырае прызнаньне, зробленае зь ягоных суб'ектыўных пазыцыяў. І гэта зразумела й анічуць ня дзіўна. Юбіляр усьведамляе, што ён зрабіў ня гэтулькі, колькі хацеў-бы, колькі сабе плянаваў, не бяручы ўвагі на тыя абмежаныя магчымасьці, у якіх давялося жыць і працаваць у няспрыяльных абставінах эміграцыйнага жыцьця.

Затое людзі староньнія, як у дадзеным выпадку й я асабіста, могуць лягчэй аб'ектыўна ацаніць усё ім зробленае й сьцьвердзіць, што ў цяжкіх эміграцыйных абставінах ён у максымальнай ступені патрапіў выкарыстаць свае магчымасьці, каб зрабіць узапраўды шмат у галіне роднае навукі й культуры.

У прывітаньні Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва на ягонае 70-цігодзьдзе, надрукаваным у газэце „Беларус" за травень 1979 году, абазначаныя гэткія галіны дзейнасьці Антона Адамовіча: літаратуравед, гсторык, пісьменьнік, палітычны й грамадзка-культурны дзеяч.

Зусім правільна ў угодкавым прывітаньні БІНіМ-у на першым месцы адзначаная літаратураведная дзейнасьць Антона Адамовіча. Ён напісаў і надрукаваў вялікую колькасьць літаратураведных і літаратурна-крытычных працаў, пералічаць якія не хапіла-б тут і месца, але сярод іх, на маю думку, найбольш каштоўныя якраз літаратураведныя, а ня літаратурна-крытычныя працы. Не зважаючы на тое, што літаратураведная й літаратурна-крытычная дзейнасьць узаемна зазубляецца, часамі цяжка аддзяліць адну ад другой, тым ня менш, найбольш адпаведны для яго кірунак дзейнасьці, на маю думку, якраз як гісторыка літаратуры.

Калі я чытаю ягоную літаратураведную працу пра творчасьць Максіма Гарэцкага, што была надрукаваная ў 1928 годзе ў часапісе „Узвышша", мяне зьдзіўляе, што ейны аўтар, ня маючы тады яшчэ й 20 год жыцьця, гэтак глыбака й грунтоўна патрапіў ацаніць творчасьць Максіма Гарэцкага, інакш кажучы, выявіў ужо тады поўную літаратураведную дасьпеласьць. Праўда, у нас быў і Максім Багдановіч, які ў зусім маладых сваіх гадох патрапіў узьняцца да трапных літаратурных тэарэтычных сфармуляваньняў і абагульненьняў, пацьверджаных пазьней усім працэсам беларускага літаратурнага разьвіцьця. Але-ж гэткія фэнамэнальныя дасьледвальнікі, якім быў Максім Багдановіч, зьяўляюцца адзін раз на сто год. Прыклад Максіма Багдановіча анічуць не абніжае прыкладу з Антонам Адамовічам.

Вяртаючыся да згаданай Адамовічавай працы пра Максіма Гарэцкага, трэба ведаць і тое, што, як зазначыў і Антон Адамовіч, праца гэтая была зрыхтаваная шмат раней за ейнае надрукаваньне ў „Узвышшы" й тым самым сьветчыць пра яшчэ ранейшы літаратураведны талент Антона Адамовіча. На просьбу аўтара гэтых радкоў Антон Адамовіч удакладніў, што згаданая праца пра Максіма Гарэцкага была зрыхтаваная яшчэ ў 1927 годзе, калі ён меў усяго 18 год жыцьця.

На другім месцы ў угодкавым прывітаньні БІНіМ-у згадваецца пра Антона Адамовіча, як гісторыка. Мне здаецца, што ягоныя гістатычныя зацікаўленьні, хоць таксама цікавыя й важныя, усё-ж чыста выпадковыя. Спад ягонага пяра выйшлі дзьве большыя гістарычныя працы: „Большевизм на путях к установлению контроля над Белоруссией" у 1954 і „Большевизм в революционном движении в Белоруссии" — у 1956 годзе. Няхай нікому ня будзе дзіўным, што абедзьве гэтыя працы былі напісаныя й выдадзеныя ў Мюнхэнскім Інстытуце вывучэньня СССР у расейскай, а ня беларускай ці ангельскай мове. Гэта быў час, калі намі, працаўнікамі гэтага Інстытуту, вялося змаганьне за выданьні Інстытуту й у беларускай ды ангельскай мовах, змаганьне, якое ўкаранавалася поўным посьпехам. Довадам гэтага былі далейшыя працы Антона Адамовіча, як „Якуб Колас у супраціве саветызацыі" ў 1955 годзе й „Апазыцыя саветызацыі беларускай літаратуры" ў 1958 г., першая ў беларускай, а другая ў ангельскай мове.

На трэйцім месцы ў угодкавым прывітаньні БІНіМ-у фігуруе Антон Адамовіч, як пісьменьнік. Калі ў 1955 г. мне давялося ў Мюнхэне камплектаваць для выданьня ў Выдавецтве „Бацькаўшчына" зборнік твораў мастацкай літаратуры на эміграцыі „Ля чужых берагоў", я выбраў для гэтага выданьня Адамовічава апавяданьне, падпісанае псэўдонімам Васіль Бірыч, „Афрадыта — Ост". Апавяданьне гэтае было, на маю думку, найлепшым, што зьявілася да гэтага часу ў жанры беларускай мастацкай прозы. Ад гэнага часу мінула сяньня цэлых 25 год. І калі-б і сяньня трэба было камплектаваць гэны зборнік, і таксама выбраў-бы для яго апавяданьне „Афрадыта — Ост", як найлепшае й сяньня з усяго таго, што зьявілася ў жанры апавяданьня. У 1948 годзе пад псэўдонімам С. Юстапчыка выйшла ў Мюнхэне сваяасаблівая Адамовічава аповесьць, як завязка раману, „Каханы горад".

Добра сабе прыгадваю, калі ў гэным часе аднойчы з ДП-лягеру ў Каме прыехаў да нас у ДП-лягер у Остэргофэне Аўген Каханоўскі, дык неяк жартам сказаў ён, што калі-б ад яго залежала, ён прысудзіў-бы аўтару „Каханага гораду" ўзнагароду Нобэля. Пэўне-ж, гэта было сказана жартам, тым ня менш, гэты сяброўскі жарт ня быў пазбаўлены лёгікі. Наагул, даводзіцца шкадаваць, што Антон Адамовіч пасьля пакінуў займацца мастацкай прозай. А чаму? — гэта ведама хіба толькі яму аднаму.

І апошняе абазначаньне дзейнасьці Антона Адамовіча ў угодкавым прывітаньні БІНіМ-у, як „палітычны й грамадзка-культурны дзеяч". Пад гэтым абазначаньнем пэўне-ж хаваецца й канкрэтна ягоная дзейнасьць у галіне культуры роднае мовы. Побач літаратураведнай, гэта, на маю думку, найважнейшая сфэра ягонае навуковае дзейнасьці, сфэра, у якой ён у вабставінах эміграцыі адыйграў ды й адыграе ролю запраўднага піянера, гэткага, якімі былі на бацькаўшчыне ў 20-ых гадох Кузьма Чорны й галоўна Ўладзімер Дубоўка, а пасьля асуджэньня г. зв. культу асобы Сталіна — Фёдар Янкоўскі й галоўна Янка Скрыган, што таксама пайшлі сьлядамі Ўладзімера Дубоўкі. Гэткім парадкам, Уладзімер Дубоўка меў годнага сябе вучня, а Антон Адамовіч — годнага сябе настаўніка.

У сваёй дзейнасьці ў галіне культуры мовы Адамовіч пасьлядоўна й упорыста тарнуе два важныя прынцыпы: паглыбленьне, калі гэтак выразіцца, беларускасьці беларускае мовы й ейнае дэрусыфікацыі, дакананае русыфікатарамі на бацькаўшчыне. Хоць біяграфія Антона Адамовіча ў васноўным гарадзкая, аднак назапасіў ён глыбокае веданьне беларускіх народных дыялектаў, якія ўдала ўжывае ў сваёй літаратурнай мове. З другога боку, ён пасьлядоўна пашырае тыя граматычныя формы й словы, якія адрозьніваюць беларускую ад расейскае мовы. Гэтая ягоная дзейнасьць мала прыкметная навонкі, але яна нязвычайна важная й карысная. Наагул можна сказаць, што асноўную базу для нашай літаратурнай мовы, якой мы карыстаемся на эміграцыі, стварыў Антон Адамовіч. Гэтая ягоная заслуга ня можа быць сяньня пераацэненая, яе пацьвердзіць напэўна й будучая нашая гісторыя.

Апошнім часам Антон Адамовіч працуе ў галіне рэдагаваньня зборнікаў твораў беларускай паэзіі на эміграцыі. Гэтак нядаўна пад ягонай рэдакцыяй і зь ягоным уводным артыкулам выйшаў вялікі зборнік паэзіі Натальлі Арсеньневай „Між берагамі". Цяпер-жа ён працуе над рэдагаваньнем гэткага зборніка паэзіі памерлага ўжо Алеся Салаўя. 27 травеня 1979 году ў Нью Ёрку адбыўся банкет і літаратурны вечар у гонар Натальлі Арсеньневай з нагоды 75-ых угодкаў жыцьця паэткі ды выхаду ў сьвет кнігі ейнае паэзіі „Між берагамі". Антон Адамовіч, аўтар біяграфічна-крытычнага нарысу да гэтае кнігі прывітаў паэтку ды пажадаў ёй, кажучы ягонымі словамі, „жыць а жыць далей творчым жыцьцём". Гэтымі ягонымі словамі дазволю, з нагоды ягонай сяньняшняй працы над зборнікам Алеся Салаўя, прывітаць яго самога: „жыць а жыць творчым жыцьцём" пасьля ягоных 70-ых угодкаў. Гэткае маё найшчырэйшае яму пажаданьне!

Станіслаў Станкевіч

НАШ УДЗЕЛ У МІЖНАРОДНАЙ ВЫСТАЎЦЫ Ў ЧЫКАГА

Хоць з прыходам новага бурмістра Чыкага сп-ні Бэрн некаторыя зьмены тэхнічнага парадку заўважыліся на выстаўцы, аднак у існасьці сваёй выстаўка захавала той самы характар, што й папярэднімі гадамі.

Удзел этнічных групаў быў шматлікі — ажно 67 нацыянальнасьцяў, і выстаўка была адкрытая на працягу двух дзён — 3-га й 4-га лістапада 1979 г.

Нашае стоішча папоўнілася летась новымі экспанатамі ў форме прыгожых вышыванак, падушак, прыгожых колерамі й узорамі дзяружак, атракцыйных ляляк ды ручнікоў і некалькі пано, што прадстаўлялі тыпы беларускіх дзяўчат або сцэнак зь беларускага народнага жыцьця. Гэтыя апошнія былі ўзапраўды захапленьнем з боку наведвальнікаў. Міньятурныя калаўроткі рознага стылю прыкоўвалі ўвагу глядачоў.

Агульны выгляд Беларускага Стоішча на Выстаўцы. Пры Стоішчы сп-ар і сп-ня Шусты зь Лёндану ў Канадзе. Фатаздымкі Нікадэма Жызьнеўскага

Атракцыяй пры нашым стоішчы летась быў паказ тэхнікі інкрустацыі саломкай сп-ром Міколам Шустам з Канады, які із сваёй сям'ёй прыехаў на выстаўку. Прывёз ён таксама ладную колькасьць прадметаў інкруставаных саломкай у форме шкатулак, рамак, плякаў, столікаў ды годны подзіву з мастацкага пункту пляк з галавой лося. Ня дзіва, што публіка таўпілася ды акружала сп-ра Шуста ў часе паказу ягонага ўменьня ў інкрустацыйнай тэхніцы, дакладна выпытваючы яго пра дэталі.

На гэтым месцы трэба адцеміць, што дачка сп-ва Шустаў Барбара добра ўсвоіла ўменьне ў інкрустацыі й таксама спрытна й памайстроўску паказвала наведвальнікам сваю мастацкую здольнасьць.

Сярод экспанатаў, папярэдня ўжо згаданых, на спэцыяльную ўвагу заслугоўвала пано разьмерам 8 і 5 футаў, прысланае сп-вам Сурвіламі з Атавы (Канада). Характэрныя беларускія тыпы ў народных касьцюмах на сінім фоне пано былі прадметам асаблівага зацікаўленьня глядачоў і карысна сьветчылі пра мастацкі ўзровень.

Наагул-жа трэба зазначыць, што ў падборы й разьмяшчэньні экспанатаў на нашым стоішчы прасочвалася эстэтычная ўмеласьць і далікатны густ.

Адведваючы выстаўку, бурмістр Чыкага сп-ня Бэрн затрымалася й пры нашым стэньдзе, асабліва цікавячыся й распытваючы сп-ню Тарэсу Тарасэвіч аб тэхніцы, а таксама заінтэрэсавалася й тканьнем, якое выконвала сп-ня Кацярына Кайгатцу. Не засталіся й паза ўвагай сп-ні Бэрн экспанаты із саломкавай інкрустацыяй, зробленыя сп-ром Шустам, а асабліва верх століка. Пры гэтай нагодзе быў уручаны сп-ні Бэрн прыгожы пляк із саломкавай інкрустацыяй сп-ром Шустам.

З нагоды леташняй выстаўкі Гарадзкая Ўправа Чыкага выдала кулінарную кніжку аб этнічных емінах пад кіраўніцтвам сп-ні Бэрн, у якой між іншымі былі зьмешчаныя тры рэцэпты беларускай кухні. Беларуская кухня, зарганізаваная Беларускай Праваслаўнай Парахвіяй Сьвятога Юр'я ў Чыкага, цешылася кулінарным посьпехам на выстаўцы, сулячы свае спэцыялітэты: бульбяныя бліны, галубцы, капусту з каўбасой ды рознага роду смачныя сухарыкі.

Летась, на жаль, не ўдалося зарганізаваць ніякай вакальна-музычнай ці танцавальнай праграмы. Танцавальная група, якая раней актыўна ўдзельнічала ў розных імпрэзах, выйшла „із строю" з розных прычынаў, а новай не ўдалося зарганізаваць, не зважаючы на стараньні ініцыятаркі, што намагалася ўзбудзіць зацікаўленьне да беларускіх танцаў сярод нашага маладняка ў Чыкага. На жаль, стараньні гэтыя ня выклікалі адпаведнага рэха, — а гэта ужо мінус у нашай грамадзкай дзейнасьці.

Падсумоўваючы ўсе ўражаньні, трэба зацеміць, што нашае стоішча рэпрэзэнтавалася паважна й карысна, экспанаты былі характэрныя, удала падабраныя, густоўна разьмешчаныя й атракцыйныя для наведвальнікаў.

А за ўдалы посьпех у арганізаваньні стоішча належыцца падзяка сп-ву Беленісам, сп-ні Пануцэвіч, сп-ні Э. Жызьнеўскай, сп-ру Н. Жызьнеўскаму, адказнаму кіраўніку за беларускую выстаўку, сп-ру В. Пунтусу, сп-ву Рамуком ды за інфармаваньне наведвальнікаў пры стоішчы — сп-ні Г. Шуст, сп-ні Н. Градэ-Куліковіч і сп-ні М. Богдан.

Д-р Вітаўт Рамук

ДРУГАЯ АДОЗВА

Дарагія Суродзічы!

Вы мелі нагоду чытаць у нашых беларускіх газэтах маю першую адозву да Вас. Водгукі гэткія: Сп. Сп. Э. Пілецкі прыслаў 20.00 ам. дал., Т. Супрун — 50 ам. дал., Я. Гавэнчык — 33.70 ам. дал.; **разам 103.70 ам. дал., што раўняецца 117.98 кан. дал.**

Шчыра дзякую Вам, Ахвярадаўцы. Я не падвяду Вас. Служэбнік выйдзе ў красавіку 1980 году напэўна, а магчыма крыху раней.

Просім Божую ласку на ўсіх Вас. 14 сьнежня 1979, Таронта, Канада.

✠ Архіяпіскап Мікалай

Rt. Rev. Bishop Mikalay
524 St. Clarens Avenue
Toronto, Ont. M6H 3W7
Canada

"ДАЛОЎ РАСЕЙСКІ ІМПЭРЫЯЛІЗМ!"

Вечарам 7 лістапада ў Нью Ёрку перад будынкам місыі Савецкага Саюзу ў Задзіночаных Нацыях адбылася масавая дэманстрацыя-пратэст супраць гэнасыду й каляніzатарскай палітыкі, якую праводзіць імпэрыялістычная Масква ў дачыненьні да паняволеных ёю народаў. Савецкі Саюз зьяўляецца сяньня апошняй і самай жорсткай каляніяльнай дзяржавай, а таму дэманстрацыя праходзіла пад лёзунгам дэкалянізацыі маскоўскай імпэрыі.

У дэманстрацыі прыймала ўдзел беларуская група з адпаведнымі плякатамі: „Свабода Беларусі!" і „Далоў расейскі імпэрыялізм!" Праз рупары прамаўлялі прадстаўнікі паняволеных народаў. Ад Беларусаў, ад імя Беларускага Кангрэсавага Камітэту Амэрыкі прамаўляў сп. Кастусь Мерляк. Дэманстрацыю арганізавалі Амэрыканскія Прыяцелі Антыбальшавіцкага Блёку Народаў.

М. С.

"БЕЛАРУС" — ЗАПРАЎДНЫ ГОЛАС ГРАМАДЗКАСЬЦІ. ДЫК І ГРАМАДЗКАСЬЦЬ ПАВІННА ДАЦЬ ЯМУ НАЛЕЖНАЕ ПАДТРЫМАНЬНЕ!

МАЕ СУСТРЭЧЫ З КСЯНДЗОМ ВІНЦЭНТАМ ГАДЛЕЎСКІМ

Пра ксяндза Вінцэнта Гадлеўскага я чуў, калі яшчэ быў юнаком. Чуў, што ў Жодзішках каталіцкі ксёндз гаворыць казані ў тамашнім касьцеле пабеларуску. У тыя часы, калі амаль усе ксяндзы ў Заходняй Беларусі — Палякі або апалячаныя Беларусы — гаварылі казані й адпраўлялі дадатковыя багаслужбы выключна папольску, гэта было нязвычайным і рабіла моцнае ўражаньне. Я тады навет ня мог падумаць, што праз некалькі гадоў лёс прывядзе мяне ў Жодзішкі й мне давядзецца там прыймаць у сябе ксяндза Гадлеўскага. Але пра гэта ніжэй.

Пра нацыянальна-палітычную дзейнасьць кс. Гадлеўскага я ведаў у трыццатых гадох у Варшаве, чытаючы віленскі беларускі друк, у тым ліку й газэту кс. Гадлеўскага — „Беларускі Фронт". Там-жа я пачуў, што за гэтую дзейнасьць польскія ўлады кс. Гадлеўскага арыштавалі й пасадзілі ў турму. Я тады бачыў кс. Гадлеўскага як вялікага беларускага патрыёта й непахіснага нацыянальнага дзеяча-змагара. Пра далейшы лёс кс. Гадлеўскага я тады нічога ня ведаў.

Аж увосені 1941 году я даведаўся, што Галоўным Інспэктарам беларускіх школаў у Генэральным Камісарыяце Беларусі зьяўляецца кс. Вінцэнт Гадлеўскі. На пачатку 1942 году ён прыехаў у Смургоні, дзе я тады працаваў у беларускай самаўрадавай раённай адміністрацыі, зьвізітаваць беларускія школы ў Смургонскім раёне й затрымаўся ў мяне. Падчас вячэры высокі госьць расказаў мне шмат цікавых фактаў із свайго жыцьця й дзейнасьці: пра той пэрыяд часу, калі ён быў пробашчам у Жодзішках, дзе цярпеў пераesльедваньне з боку польскай паліцыі; пра спробу правакацыі гэтай паліцыі, калі яна прыслала да яго ведамага спартовага чэмпіёна Кэнэля, Беларуса, які „паведаміў", што „прадстаўнікі нямецкіх уладаў хочаць зь ім спаткацца ў Гданску"; пра тое, як ён быў польскімі ўладамі арыштаваны й пасаджаны ў турму на Макатове ў Варшаве; пра свой пераход савецка-нямецкай граніцы разам з д-рам Янкам Станкевічам, ведамым беларускім пісьменьнікам-драматургам Францішкам Аляхновічам (якога нямецкія ўлады не прапусьцілі) і іншымі асобамі, якія ўцякалі ад бальшавіцкіх „вызвольнікаў", ратуючы ня толькі сваю свабоду, але й жыцьцё. На другі дзень адбылася, скліканая раней школьным інспэктарам Янчуковічам, настаўніцкая канфэрэнцыя, на якую кс. Гадлеўскі запрасіў і мяне. У гэты самы дзень заехалі да мяне па дарозе ў Вялейку начальнік суседняга Ашмянскага раёну Юстын Мурашка й ягоны заступнік мгр. Часлаў Найдзюк, які меў даўжэйшую гутарку з кс. Гадлеўскім.

Улетку 1942 году я арганізаваў ладжаньне Дня Беларускай Культуры ў Жодзішках, дзе кс. Гадлеўскі калісь, у міжваенным пэрыядзе, будучы пробашчам, вёў душпастырскую працу ў роднай мове сваіх парахвіянаў і пакінуў па сабе добрую й доўгатрывалую памяць. І ў мяне тады зрадзілася думка паехаць у Менск і асабіста запрасіць на гэтую імпрэзу кс. Гадлеўскага, што я й зрабіў. Кс. Гадлеўскі адразу з радасьцяй прыняў мае запросіны, але яму трэба было на выезд у Жодзішкі атрымаць згоду кіраўніка Аддзелу школьных справаў нямецкага Генэральнага Камісарыяту Беларусі Сівіцы. Дык кс. Гадлеўскі запанаваў мне пайсьці разам зь ім да яго ў гэтай справе. Ісьці было недалёка, бо толькі цераз Пляц Свабоды на другі ягоны бок. Сівіца, малога росту Немец зь Сілезіі, якога прозьвішча гаварыла пра ягонае славянскае паходжаньне, у параўнаньні з імпазантнай высокай фігурай кс. Гадлеўскага выглядаў вельмі сьціпла. Ён ня толькі даў сваю згоду, але й сам, чаго мы зусім не спадзяваліся, выказаў жаданьне паехаць у Жодзішкі. Гэтае ягонае нечаканае жаданьне ні кс. Гадлеўскаму, ні мне ня было да спадобы. Кс. Гадлеўскі й Сівіца сказалі, што яны прыедуць цягніком у Смургоні, дзе я павінен іх спаткаць і прывезьці ў Жодзішкі.

У вызначаны дзень (даты ня памятаю) я із сваім блізкім супрацоўнікам Аляксандрам Сіўцом (які пазьней, у 1943 годзе, быў замардаваны польскімі партызанамі падчас іхнага нападу на Жодзішкі) паехалі канём, запрэжаным у брычку, на чыгуначную станцыю ў Смургонях іх спаткаць. Але яны, а разам зь імі таксама б. рэдактар-выдавец віленскага беларускага часапісу „Шлях Моладзі" й культурна-асьветны працаўнік у Менску Язэп Найдзюк, прыехалі ў Смургоні самаходам, дзе мы іх спаткалі. Ад Смургоняў да Жодзішак ехалі самаходам 25 кілямэтраў на поўнач уздоўж прыгажунi Вяльлі грунтавой пяшчанай дарогай цераз рэдкія там вёскі, палі й сасновыя пералескі. Быў цудоўны летні сонечны дзень і цішыня навокал, так як-бы й ня было вайны. Малое мястэчка Жодзішкі, а паводля Беларускай Савецкай Энцыклялэдыі вёска (794 жыхары, дварoў 276, 1971 г.) у Смургонскім раёне, стаіць на высокім правым беразе Вяльлі. На правым, паўдзённа-ўсходнім баку мястэчка ўзвышаюцца два белыя імпазантныя будынкі — барочнага стылю прыгожы касьцёл і масыўны тоўстасьценны палац замкавага тыпу, у якім калісь месьціўся кляштар і езуіцкая школа рыторыкі (у другой палавіне 16-га стагодзьдзя), якая рыхтавала змагароў супраць Рэфармацыі на Беларусі. Дарога на правы бераг Вяльлі йдзе цераз высокі драўляны мост на ёй. Палі жыхароў Жодзішак ляжалі на левым беразе Вяльлі. Калі польскія партызаны падчас нападу на Жодзішкі ўлетку 1943 году спалілі гэты мост, дык яны гэтым зрабілі вялікую шкоду ня Немцам, бо ён стаяў не на галоўнай дарозе, па якой яны езьдзілі, а толькі жыхаром Жодзішак, якія былі змушаныя пасьля нападу перавозіць яравое збожжа й бульбу (жыта ўжо было зьвезенае) цераз раку ў чоўнах.

Тут пры нагодзе хачу сказаць, што ў кнізе Я. Малецкага „Пад знакам Пагоні", не адмаўляючы шмат каштоўнасьці й карыснасьці ў цэлым, апісаньне нападу польскіх партызанаў на Жодзішкі, на жаль, ня зусім праўдзівае. Ну, але гэта ўжо іншая тэма. Прыехаўшы ў Жодзішкі, кс. Гадлеўскі першым чынам зайшоў на плябанію й атрымаўшы згоду мясцовага ксяндза (якую той даў вельмі неахвотна) на тое, што заўтра ён будзе служыць галоўную імшу (суму) ў касьцеле. Вестка, што ў Жодзішкі прыехаў кс. Гадлеўскі й будзе служыць у касьцеле вельмі хутка разьнеслася (нікой падпісаны гэтаму садзейнічаў) па ўсёй парахвіі.

На другі дзень (гэта была нядзеля) раніцай, да кс. Гадлеўскага, які начаваў у мяне, прыйшла сустрэць зь ім і пагутарыць група мясцовых парахвіянаў на чале з б. ягоным арганістым Тамашом Трызнам, якога пазьней, падчас нападу на Жодзішкі замардавалі польскія партызаны. Багаслужба ў касьцеле, якую вельмі ўрачыста правіў кс. Гадлеўскі, пачалася раніцай а 10-ай гадзіне. На арганах іграў Тамаш Трызна, які перад пачаткам імшы (літургіі) узыйшоў на хоры й падзячна сказаў арганісту Паляку: „Адыйдзі ад арганаў! Сяньня я йграю". Касьцёл быў перапоўнены вернікамі, якія сьпявалі беларускія рэлігійныя песьні, якіх калісь навучыў іх кс. Гадлеўскі. Ён сказаў прачулую казань, у якой успомніў той пэрыяд часу, калі ён быў пробашчам у Жодзішках. Пасьля службы ў касьцеле Сівіца ў прыватнай гутарцы за сталом у прысутнасьці кс. Гадлеўскага з выразным намерам яго „ўкалоць", хоць і называў яго беларускім нацыяналістым, даволі зьдзекліва-крытычна выказаўся пра каталіцкую Царкву й каталіцкіх сьвятароў. называючы іх „чорным інтэрнацыяналам".

Па паўдні вялікая заля Жодзіскага палацу, у якім тады месьцілася беларуская Раённая Управа, запоўнілася людзьмі. Ніжэй падпісаны, прывітаўшы кс. Гадлеўскага й гасьцей зь Менску, ягоных спадарожнікаў, адчыніў сьвяткаваньне Дня Беларускай Культуры. З гарачай патрыятычнай прамовай выступіў кс. Гадлеўскі, пасьля якой пачаўся канцэрт дзявоцкага хору, які пад кіраўніцтвам Тамаша Трызны выканаў шмат беларускіх народных песьняў у гарманізацыі ведамых беларускіх кампазытараў. Мясцовыя музыканты адыйгралі шэраг мэлёдыяў беларускіх народных танцаў. Пасьля канцэрту й дэкламацыі патрыятычных вершаў беларускіх паэтаў сп-чнай Лёнгінай Захаркевіч, была пастаўленая працаўнікамі Раённай Управы п'еса, назову якой, на жаль, ня памятаю. Служба ў касьцеле кс. Гадлеўскага й ягоная казань і прамова, а таксама й сьвяткаваньне Дня Беларускае Культуры, хоць і сьціплае, пакінулі сярод жыхароў Жодзішак і навакольных вёсак глыбокае, незабыўнае ўражаньне. Язэп Найдзюк неўзабаве зьмясьціў аб гэтым даўгі рэпартаж у віленскім „Беларускім Голасе" пад загалоўкам „Будзе доля, свабода й воля".

Ксёндз Гадлеўскі перад ад'ездам із Жодзішак даў мне з мэтай перадачы мясцоваму ксяндзу Чаплоўскаму беларускую багаслужэбную кнігу з казанямі з тым, каб я зажадаў ад яго, каб ён гаварыў казані й служыў дадатковыя багаслужбы ў касьцеле пабеларуску. Кс. Чаплоўскі, хоць і ня прысланы з Польшчы Паляк, а напоўна апалячаны Беларус, быў польскім шавіністым і закаранелым ворагам беларушчыны. Ягоныя парахвіяне казалі мне, што пасьля прыходу Немцаў у 1941 годзе ён доўга гаварыў у касьцёле: „Дзякаваць Богу, што скончылася беларуская ўлада", і служыў багаслужбы ўдзячнасьці за вызваленьне ад яе. Беларускай уладай ён тэндэнцыйна называў савецкую ўладу на Беларусі! У гутарцы зь мной і малім заступнікам Альфонсам Шутовічам, калі мы зажадалі ад яго, каб ён гаварыў казані пабеларуску, кс. Чаплоўскі спачатку ўпорыста адмаўляўся, матывуючы сваю адмову тым, што ў нейкім там сьпісе, выдадзеным кагадзе Ватыканам, у якім пералічаліся мовы, на якіх можна гаварыць казані й правіць дадатковыя багаслужбы ў каталіцкіх сьвятынях, беларускай мовы няма, хоць ёсьць розныя іншыя, навет афрыканскія мовы. Тады Альфонс Шутовіч, чалавек просталінейны, спытаўся ў яго, як кажуць, проста з мосту, чаму ён у сваім рапарце Віленскаму біскупу Райнісу назваў нас (г. зн. Шутовіча й мяне) „камуністымі".

Гэта была выпрабаваная тактыка польскіх шавіністых у нішчэньні беларускага нацыянальнага актыву. Справа ў тым, што пра гэты рапарт-данос сказаў Альфонсу Шутовічу ксёндз Адам Станкевіч, якому пра яго сказаў сам біскуп Райніс (Лятувіс). Ксёндз Чаплоўскі страшэнна зьбянтэжыўся й прамармытаў: „Якім цудам вы ведаеце, што я пісаў у сваім рапарце маім духоўным уладам?", і сказаў, што ў яго няма ніякай багаслужбовай кнігі на беларускай мове. Трэба адцеміць, што гаварыў ён з намі добрай беларускай мовай. І вось у той мамэнт я даў яму кнігу, пакінутую кс. Гадлеўскім. Пасьля нашай гутаркі зь ім ён пачаў служыць дзьве імшы: адну (галоўную), так як мы дамагаліся, для Беларусаў, а другую — для жменькі мясцовых Палякоў і тых, якія сябе імі ўважалі. Кс. Чаплоўскаму аднак гаварыць беларускім казаняў вельмі не хацелася, і ён хутка перадаў гэтую функцыю свайму маладому вікарыю, які гаварыў казані пабеларуску вельмі добра.

У канцы сьнежня 1942 году, унячы на чыгуначнай станцыі ў Вільні, дзе я чакаў цягніка на Маладэчына, адзін знаёмы Беларус, які прыехаў зь Менску, перадаў мне сумную вестку, што кс. Гадлеўскага арыштавала нямецкая СД. На ўсіх Беларусаў, якія ведалі ці чулі пра кс. Вінцэнта Гадлеўскага, вестка гэтая падзейнічала страшэнна прыгнятальна. Немцы, якія кс. Гадлеўскага неўзабаве замардавалі, пусьцілі тады хлусьлівую чутку, што яны яго быццам перавезьлі на працу ў Рыгу. Ксёндз Гадлеўскі быў перасьледваны польскімі ўладамі, ратуючыся ад нязьхільнага арышту бальшавікамі, пакінуў бацькаўшчыну, а зьнішчылі яго Немцы. Так загінуў вялікі беларускі патрыёт і змагар, які стаўся мучанікам за нацыянальную справу. Ён быў адной зь вялікіх ахвяраў, якія злажылі беларускі народ у Другую сусьветную вайну. Вечная Яму памяць!

Уладзімер Брылеўскі

Чытайце, выпісвайце, пашырайце газэту Беларусаў у Вольным Сьвеце „БЕЛАРУС"

ЗЬ ЛІСТА ЯГО ВЫСОКАЙ ДАСТОЙНАСЬЦІ МІТРАПАЛІТА БАПЦ АНДРЭЯ

Вельмі Паважаны Доктар і Сямейка!

З Новым Годам! Прашу прыняць мае найлепшыя пажаданьні, каб зьдзейсьніліся Вашыя самыя найлепшыя надзеі. Няхай бягучы 1980 год будзе плённым у Вашай ахвярнай працы на карысьць Беларускага Народу!

Заклік Ваш на зборку ахвяраў на Выдавецкі Фонд „Беларуса" я атрымаў. Зь вялікай ахвотаю хацелася-б дапамагчы фінансава для выдавецтва нашае нацыянальнае прэсы. Асабіста буду старацца ў меру магчымасьці дапамагаць. Рабіў спробу звароту й да парахвіянаў...

Я шчыра дзякую за зьмяшчэньне Каляднага Пасланьня ў „Беларусе", які выйшаў на часе й людзі змаглі яго прачытаць.

Шчыра й сардэчна вітаю Вас і Сям'ю. Жадаю ласкі й дапамогі Божае для далейшае выдавецкае працы.

Зь любоўю ў Хрысьце

✠ **Уладыка Андрэй**

4-га студзеня 1980 г.

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ

ФРАНУК РАШКЕВІЧ

16 жніўня 1920 году народжаныя ў вёсцы Сялявічы на Слонімшчыне, памёр раптоўна 14 лістапада 1979 году ў Крэзот (Францыя), пакінуўшы ў глыбокай жалобе жонку, чатырох сыноў, тры дачкі й пяцёх унукаў, пра што з жалем паведамляюць

СЯБРЫ

ЗАЯВА БЕЛАРУСКАГА ІНШАДУМЦА ІВАНА КАРЭЙШЫ

(Заканчэньне з 2-ой бачыны)

расшукаць. Міліцыя расшукала мяне (я не хаваўся, я тады затрымаўся ў гасьцініцы каля ВДНХ); мяне прывезьлі ў 71 аддзел міліцыі; тут зы мной гутарылі ахвіцэры міліцыі, потым — два лекары-псыхіятры. Усе яны ўстанавілі, што я поўнасьцяй нармальны. Яны таксама пыталіся, чаму я скарджуся. Я расказаў і паказаў ім усе свае дакуманты. Яны сказалі — знаем...

Мне стала ведама, што ў вёсцы мяне расшуквае міліцыя, і яны хочуць узноў памясьціць мяне ў псыхіятрычнай бальніцы, на доўга. Ужо разоў пяць прыяжджала міліцыя да маёй старой маці, гаварылі ёй, што цяпер мяне запратураць на два гады... (Маці плача. Калісьці, падчас нямецкай акупацыі, ёй пагражалі нямецкія ахвіцэры, дабіваліся, дзе хаваюцца браты... А цяпер — свае-ж...).

Я баюся, што як толькі я вярнуся дамоў, мяне забяруць у псыхбальніцу.

У травені гэтага году я зьвярнуўся ў Чырвоны Крыж за невялікай матарыяльнай дапамогай: мне зусім няма з чаго жыць, але я не магу выехаць з Масквы, бо яшчэ ня вырашаныя мае справы. Я надзеюся, што мне дадуць хоць-бы 10-15 рублёў. Я гаварыў ветліва й спакойна, але я гаварыў, што маю права на помач, бо-ж, калі я працаваў, я плаціў... (тут у атрыманай копіі адзін ці два радкі адсутнічаюць) ... прывезьлі ў 134 аддзел міліцыі й трымалі там да вечара, каля 10 гадзінаў. Там зы мной гаварыў сьледчы, з маіх слоў ён напісаў мае аб'ясьненьне (тыя, з Чырвонага Крыжа, сказалі, што я ваду сябе груба й хаджу туды кажны дзень, хаця ўзапраўднасьці я прыйшоў першы раз).

Я хачу, каб мяне вярнулі ў калгас. Я хачу працаваць на пасільнай для мяне працы. Вёска Высокае — мая радзіма, я тут радзіўся, тут жылі мае прашчуры, тут цяпер жыве мая 70-гадовая маці. У нас ёсьць домік, невялікі прысядзібны участак і карова.

Прашу аказаць мне справядлівасьць. Прашу ўстанавіць мяне ў маіх законных правах.

Прашу таксама адгарадзіць мяне ад неабасьнованых, незаконных перасьледваньняў міліцыі й не дапусьціць, каб мяне — псыхічна нармальнага чалавека — сілком памясьцілі ў псыхбальніцу. Калі й гэтым разам вы не абароніце маіх незаконна таптаных правоў, я магу зусім зьгінуць.

10 чырвеня 1979 г.

Карэйша І. Т.

УГОДКІ СЛУЦКАГА ЗМАГАНЬНЯ Ў ЛЁНДАНЕ

Дня 25 лістапада летась на паўночным прадмесьці Лёндану — Фінчлі у памешканьні дому Сьв. Кірылы Тураўскага Управай Лёнданскага Аддзелу Згуртаваньня Беларусаў у Вялікай Брытаніі была наладжаная акадэмія, прысьвечаная гістарычным падзеям Случчыны 59 год таму.

Старшыня Аддзелу ЗБВБ Я. Саўковіч адчыніў акадэмію цёплым прывітальным словам і папрасіў прысутных ушанаваць памяць змагароў, што загінулі ў змаганьні за волю Бацькаўшчыны хвілінаю цішыні.

Рэфэрат на тэму дня зрабіў сп. А. Зданковіч, які, апіраючыся на дакумантальныя дадзеныя, паказаў, як шырака была разгорнутая нацыянальна-палітычная дзейнасьць для утрыманьня маладой беларускай дзяржавы й абароны яе. З дапаўняльным словам у ангельскай мове выступіў сп. Гай да Пікарда.

У мастацкай частцы прысутныя праслухалі з магнітафоннай стужкі паэтычны твор „Тэстамэнт" Уладзімера Жылкі.

Аб сучасных падзеях на Беларусі й на эміграцыі паінфармавалі прысутных старшыня Галоўнай Управы ЗБВБ Янка Міхалюк. Сп. Аляксандар Лашук паінфармаваў аб справах беларускага выдавецтва й заклікаў да шырэйшага падтрымліваньня нашае прэсы.

Урачыстасьць была закончаная прапяваньнем „Сьпі пад курганам гэрояў" і беларускага нацыянальнага гімну „Мы выйдзем шчыльнымі радамі".

А. Зданковіч

ЛІТАРАТУРНЫ ВЕЧАР ВЕРЫ РЫЧ

30-га лістапада 1979 г. у Беларускім Інстытуце Навукі й Мастацтва адбыўся літаратурны вечар Веры Рыч, ведамае ангельскае паэткі й перакладчыцы, аўтаркі англегіі беларускае паэзіі паангельску „Як вада, як агонь". Прадставіў паэтку аўдыторыі праф. Ант. Адамовіч, адзначыўшы ейны багаты ўклад у справу азнаямленьня англамоўнага сьвету зь беларускай літаратурай.

Вера Рыч пазнаёміла слухачоў з праблемамі перакладаньня зь беларускае мовы ў ангельскую, зь гісторыяй выданьня антлегіі „Як вада, як агонь" (выйшла кніга ў 1971 годзе ў выданьні ЮНЭСКА), прачытала некаторыя прыклады перакладаў, зьмешчаныя ў антлегіі ды ў англамоўным лёнданскім часапісе „Журнал Беларусаведы".

Вера Рыч выявіла пры гэтым шырокае азнаямленьне зь беларускай літаратурай, дакладнае разуменьне спэцыфікі перакладу ды разам з тым прадэманстравала ня толькі свае дэкляматарскія здольнасьці ў перадаваньні музыкі вершаў, але й сваю эмацыянальнасьць, заражаючы ёю й слухачоў.

Паэтка сказала, што ейнае жаданьне й намер цяпер — перакласьці цэлую паэму Якуба Коласа „Новая Зямля". Зычым удачы!

У знак удзячнасьці Веры Рыч быў перададзены падарунак — вышываны беларускім народным арнамантам (праца сп-ні Ю. Андрусышын) альбом.

Я. З.

УСЁ БЛІЖЭЙ ДА АЛІМПІЯДЫ 1980

Нэлі Кім з трымя алімпійскімі залатымі мэдалямі з Монтрэалю

Вяртаюся ўзноў да тэмы: Спорт. Шмат хто з чытачоў напэўна цікавіцца спортам наагул ды навінамі ў спартовым жыцьці ў прыватнасьці. А калі хто й ня цікавіцца, дык няхай выбачае, бо, як ні старайся, ніколі ўсім чытачом не дагодзіш.

Маё зацікаўленьне спортам зьявілася ў часе XX-ай Алімпіяды ў Мюнхэне й выступленьня там Вольгі Корбут. З таго часу й сачу за тэлевізыйнымі спартовымі праграмамі, пачала больш разумець, глыбей асэнсоўваць чутае й бачанае. I ў выніку — жыцьцё маё сваім зьместам сталася багацейшым.

Дык хачу тут падзяліцца апошнімі навінамі із спартовай дзейнасьці. Зусім нядаўна, бо ў сьнежні 1979 году, мела месца апошняе спаборніцтва ў сусьветным маштабе перад Алімпіядай, якое адбылося ў Задзіночаных Штатах Амэрыкі ў Форт Вортс ў штаце Тэксас. У пляне былі гімнастычныя спаборніцтвы жанчынаў і мужчынаў 33-ох нацыяў перад аўдыторыяй каля дзесяцёх тысячаў глядачоў. Некаторыя выступленьні можна было бачыць 15 сьнежня 1979 г. на 7-ым канале тэлевізыйнае праграмы.

Цікава прайшла гэтая спартовая сустрэча. Спачатку пра жанчынаў: гімнастычныя выступленьні жанчынаў у васноўным былі змаганьнем паміж савецкай і румынскай камандамі. Сустрэча гэтая застанецца памятнай некаторым жанчынам надоўга, бо перажылі яны шэраг сур'ёзных няўдачаў. Першай трагэдыяй быў выхад із складу румынскай каманды Надзі Каманэчы (яна ў міжчасе перамагла часовую страту вядучага месца ў гімнастыцы й вярнулася ў строй з дэтэрмінацыяй заняць узноў першае месца). Першага дня спаборніцтваў пачалася ў Надзі Каманэчы інфэкцыя на руцэ, доктарская дапамога не затрымала яе, а на другі дзень спаборніцтваў яна ўсё-ж пры вялікім болі прыняла ўдзел у вадным відзе спорту — на бервяне. Перамагаючы вялікі боль сілай волі, патрапіла здабыць ацэнку 9.95. А на наступны дзень яна выбыла з каманды. Але нешчасьлівыя выпадкі зь гімнасткамі паўтараліся, як быццам нейкі зарок завіс у паветры (але хто сяньня верыць у зарокі, апрача Беларусаў?), дык прычына застаецца бяз высьвятленьня. Гэтак здарылася, што адна за аднэй па чарзе тры савецкія гімнасткі сарваліся ў часе практыкаваньняў на паралельных штангах і зваліліся на памост. I хоць яны пазьней і працягвалі выступленьні ў іншых відах спорту, выступленьні іхныя былі бязколернымі, бо яны выэліміноўвалі больш складаныя прыёмы, каб ня згубіць раўнавагі й ня ўпасьці на памост.

Бязумоўна скарысталі з гэтага Румынкі й захапілі некалькі залатых мэдаляў, у выніку чаго румынская каманда здабыла залаты мэдаль. Гэта здарылася толькі другі раз у гісторыі спорту, што савецкая каманда не асягнула першага месца. А па нейкім часе ўзноў паўтарыўся злосны жарт кону: падчас спаборніцтва на бервяне ўзноў тры гімнасткі, гэтым разам Амэрыканкі ў часе практыкаваньняў зваліліся зь бервяна. Гэта каштавала зборнай камаьдзе жанчынаў пасунуцца з чацьвертага месца ў вагульных выніках на шостае.

Але няма гора без дабра, было й дабро, прыкладам, для гімнасткі Нэлі Кім. Нэлі Кім — Мянчанка, як яе часта называе савецкая прэса (22 гады векам). Яна атрымала залаты мэдаль у індывідуальных спаборніцтвах за ўсе віды спорту — гэта значыць, сталася першай у сьвеце гімнасткай. Другое месца атрымала Румынка Мэліта Ран. Нэлі Кім выратавала часткава гэткім парадкам гонар савецкае гімнастычнае каманды. Ейнае выступленьне на памосьце было найлепшым з усіх: гарманійнае спалучэньне танцу з акрабатыкай, прыроджаная элегантнасьць рухаў, але й задорная гарэзьлівасьць здабылі ёй ня толькі залаты мэдаль, але й зачаравалі, захапілі аўдыторыю, што дзякавала ёй за выступленьне даўгімі бурнымі воплескамі.

Пры нагодзе некалькі вестак пра Нэлі Кім (весткі ўзятыя з гутаркі-дыялёгу, які правёў журналісты Язэп Калюта ў Менску з алімпійскай чэмпіёнкай улетку 1979 г.). На пытаньне: „Прывыклі ўжо, што вас называюць Мянчанкай?", — быў адказ: „Прывыкаю . . . Два гады — тэрмін невялікі. Усё-ж дваццаць гадоў пражыла я ў Казахстане. Тут у Менску шмат што для мяне новае — горад мае свой рытм жыцьця, свае традыцыі. Я рада, што Мянчане прынялі мяне ў сваю сям'ю". Далей яна прызналася: „Іншы раз сумую па Чынкеньце, дзе жывуць мае бацькі". Муж Нэлі — Уладзімер Ачасаў, таксама спартсмэн, майстар спорту міжнароднай клясы. Часам яны выступаюць зь гімнастычнымі паказамі разам. На заўвагу журналістага: „У вас гімнастычны дуэт, але ў ім траіх", Нэлі адказала: „Так, траіх. У мяне й у Валодзі адзін трэнэр — заслужаны майстар спорту Мікалай Мілігула. Ён першы беларускі гімнаст-алімпіец. Што-ж яшчэ сказаць пра яго? Найбольш мяне кранае ягоная мэтаськіраванасьць і сумленнасьць". I далей: „Сяньня, каб перамагаць у гімнастыцы, трэба зьдзіўляць. Вольга Корбут заўсёды гэтым вызначалася й была на гімнастычным балі каралевай . . . А гімнастыку я палюбіла ня толькі за ейную гарэзьлівасьць, але яшчэ й за тое, што гімнастыка зь ейным войстрым змаганьнем, зь ейным сцэнічным характвом дапамагае мне адчуваць сябе шчасьлівай".

Вельмі прыемна, што найлепшая гімнастка сьвету жыве ў Менску ў васяродзьдзі Беларусаў.

З посьпехам для амэрыканскіх гімнастыкаў прайшлі мужчынскія спаборніцтвы ў Тэксасе. Першы раз у гісторыі сьвету Амэрыканец Курт Томас заняў другое месца ў індывідуальных спаборніцтвах і стаўся другім у сьвеце найлепшым спартсмэнам, атрымаўшы сярэбраны мэдаль. Першае месца заняў савецкі гімнастык Аляксандар Дзіцяцін, розьніца ў балах між імі была толькі ў 0.275 частках аднаго пункту ў карысьць А. Дзіцяціна.

Аднак найбольшым сукцэсам было, што, таксама першы раз у гісторыі спорту, амэрыканская каманда заняла трэйцяе месца ў сьвеце, атрымаўшы бронзавы мэдаль. У параўнаньні зь мінулым, калі на сусьветным спаборніцтве на Алімпіядзе ў Монтрэалі Амэрыканцы атрымалі адзін індывідуальны мэдаль у вадным відзе спорту, гэта прагрэс надзвычайна вялікі. Шлях да далейшых сукцэсаў на Алімпіядзе 1980 стаўся шырака адкрытым для амэрыканскіх спартсмэнаў.

Уся Амэрыка цешыцца з посьпеху амэрыканскіх гімнастыкаў. Зразумела, і мы Беларусы, амэрыканскія грамадзяне, цешымся таксама.

Зінаіда Станкевіч

ДЗЕНЬ ГЕРОЯЎ У ТАРОНЬЦЕ

2-га сьнежня летась у царкве Сьвятога Кірылы Тураўскага ў Тароньце пасьля Сьв. Літургіі адбылася Паніхіда па гэроях Слуцкага Збройнага Чыну й усіх беларускіх гэроях, што палеглі ў змаганьні за волю Бацькаўшчыны.

Урачыстую акадэмію адчыніла ў перапоўненай царкоўнай залі сакратар Галоўнае Ўправы Згуртаваньня Беларусаў Канады д-р Раіса Жук-Грышкевіч. З дастойных гасьцей былі прысутнымі Яго Высокапраасьвяшчэнства Архіяпіскап Мікалай, а. Максім і старшыня Рады БНР д-р В. Жук-Грышкевіч.

Сп. К. Акула прачытаў сымбалічны сьпіс гэрояў, пасьля чаго прысутныя прапялі хорам „Сьпі пад курганам гэрояў". Пра значаньне Дня Гэрояў гаварыў сп. М. Ганько, які ў канцы спыніўся на беларускіх іншадумцах на Бацькаўшчыне, асабліва на найбольш ведамым зь іх Міхалу Кукабаку, і заклікаў суродзічаў памагаць нашым братом дома, што й сяньня ня спыняюць змаганьня за волю.

Старшыня Рады БНР заклікаў да масавага ўздыму й ахвярнасьці. „Шчасьлівая нашая сытуацыя на эміграцыі накладае на нас абавязкі, — казаў ён. Мы павінны дбаць пра нашую нацыянальную сьведамасьць, пра нашую гісторыю й культуру, пра нашых дзяцей, пра нашае адзінства. Мы павінны годна рэпрэзэнтаваць Беларусь. Гэтым найлепш ушануем памяць нашых гэрояў. Беларуская вызвольная справа чыстая, як сьляза, ня толькі людзкая, але й боская".

Акадэмія была закончаная прапяяньнем беларускага нацыянальнага гімну. На часапіс „Зважай" прысутныя на акадэміі ахвяравалі 60 даляраў.

К. Акула

ПРЫВІТАНЬНЕ

Шчыра вітаем з 30-мі ўгодкамі Беларускія Перадачы ў Ватыканскім Радыі й жадаем далейшае плённае дзейнасьці Богу на Славу й карысьць Беларускага Народу!

Рэдакцыя газэты „Беларус"

СЛУЦКІЯ ЎГОДКІ Ў РЫЧМОНД ГІЛ

У нядзелю 18 лістапада 1979 году Згуртаваньне Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў, Аддзел Нью Ёрк, ладзіла сьвяткаваньне 59-ых угодкаў Слуцкага Паўстаньня. Сьвяткаваньне адбылося на 104-29 Атлянтык авэню, Рычманд Гіл, у Нью Ёрку.

А 10-ай гадзіне раніцы была адпраўленая Божая Служба ў мясцовай царкве Сьв. Кірылы Тураўскага, якую адслужыў а. Пётра Саўчыц. Пасьля была адслужаная Паніхіда па палеглых беларускіх змагарох. У часе Паніхіды вэтэраны трымалі ганаровую варту із сьцягамі.

Паўднём таго-ж дня ў залі Грамадзкага Цэнтру адбылася ўрачыстая акадэмія, прысьвечаная Слуцкаму Паўстаньню. Пачалася ўрачыстасьць амэрыканскім гімнам. Старшыня Аддзелу Вэтэранаў кап. А. Горбат адчыніў акадэмію ды прывітаў прысутных. Уступнае слова меў сп. В. Шчэцька. Ён заклікаў прысутных працягваць змаганьне, пачатае слуцкімі паўстанцамі, ды папрасіў мінутай цішыні ўшанаваць памяць беларускіх гerояў.

Прынагодны рэфэрат прачытаў сп. К. Мерляк. Ён падсумаваў галоўныя падзеі ад 1917 да 1921 гадоў, што прывялі да Слуцкага Паўстаньня й змаганьня за БНР. Далей дакладчык прачытаў урыўкі пра тое, што пішуць сяньняшнія савецкія гісторыкі аб Слуцкім Паўстаньні. Наапошку ён параўняў сяньняшнюю ваенную моц Амэрыкі й Савецкага Саюзу згодна камэнтароў прэсы. Беларускім нацыянальным гімнам закончылася афіцыйная праграма акадэміі.

Супольнай малітвай пачаўся прынагодны абед. На ім далей выступалі прамоўцы на тэму ўгодкаў. Між іншымі прамовіў і рэдактар газэты „Беларус" д-р Ст. Станкевіч. Ён падчыркнуў два аспэкты Слуцкага Паўстаньня. Адным зь іх тое, што Слуцкае Паўстаньне было адзіным між іншымі паўстаньнямі таго часу, якое ставіла сваёй мэтаю абарону Беларускае Народнае Рэспублікі. Другім аспэктам быў лёзунг: „Пайшлі паміраць, каб жыла Бацькаўшчына", як выражэньне высокага патрыятызму. Слуцкія паўстанцы пайшлі змагацца не за тое, каб жыць, але памерці, каб жыла Бацькаўшчына, бо-ж сілы былі няроўныя. Гэта ставіць слуцкіх паўстанцаў як трыбунаў ідэі незалежнасьці Беларусі.

Абед прайшоў у прыемнай атмасфэры й сяброўскіх гутарках. Належыцца вялікае дзякуй нашым жанчынам за ўмелае падрыхтаваньне пачастунку.

В. Шчэцька

СЛУЦКІЯ ЎГОДКІ Ў НЬЮ ЁРКУ

У нядзелю 2 сьнежня 1979 году Акруговая Ўправа Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня ў Нью Ёрку ладзіла сьвяткаваньне 59-ых угодкаў Слуцкага Збройнага Чыну. Пасьля Паніхіды па загінулых гэроях у Саборы Сьв. Кірылы Тураўскага, адпраўленай а. Р. Войтанкам, у залі Беларускага Грамадзкага Цэнтру адбылася ўгодкавая акадэмія, якую адчыніў старшыня Ўправы Акруговага Аддзелу БАЗА Мікола Кунцэвіч. Ушаноўваючы памяць слуцкіх змагароў, прысутныя ўсталі на хвіліну, а тады прапялі „Ойча Наш". Хор пад кіраўніцтвам сп. Б. Данілюка выканаў хаўтурны марш „Сьпеце ўсе тыя . . .".

У сваім дакладзе падчас акадэміі сп. М. Кунцэвіч успомніў 14 пунктаў Прэзыдэнта Вільсана й Парыскую Канфэрэнцыю 1919 году пасьля заканчэньня Першай сусьветнай вайны й дагавору акупантаў аб заняцьці й падзеле тэрыторыі Беларусі ў 1919-20 гадох, што прывяло да змаганьня Случчыны з бальшавікамі за вольную й незалежную Беларусь. Зрабіўшы дыгрэсыю ў XVI стагодзьдзе, дакладчык прачытаў колькі дакумэнтаў аб змаганьні Вялікага Княства Літоўскага з Масквой за Смаленшчыну. Дакладчык зазначыў, што ўжо ад часоў Кіеўскага, Уладзімерскага й Маскоўскага княства, а пасьля маскоўскага царства наш усходні сусед стараўся паняволіць і заняць землі Беларусі, што наапошку было зроблена Кацярынай II-ой у 1772 годзе.

Акадэмія закончылася агульным прапяяньнем беларускага нацыянальнага гімну „Мы выйдзем шчыльнымі радамі".

М. К.

ПАМЯЦІ СЛУЦКІХ ПАЎСТАНЦАЎ У МЭЛЬБУРНЕ

У нядзелю 2 сьнежня 1979 г. у залі Беларускага Дому ў Мэльбурне (Аўстралія) адбылася ўрачыстасьць, прысьвечаная 59-ым угодкам Слуцкага Паўстаньня. Урачыстасьць адчыніла старшыня Беларускага Цэнтральнага Камітэту ў Вікторыі сп-ня Э. Яцкевіч.

Адзначыўшы важнасьць Слуцкага Паўстаньня, яна зьвярнула ўвагу на шматлікія збройныя ўзрывы, якія былі перад і пасьля Слуцкага Паўстаньня, ды запрапанавала ўшанаваць хвілінай цішыні ўсіх тых, якія паміралі, каб жыла Бацькаўшчына-Беларусь. Сп-ня Э. Яцкевіч прачытала шматлікія прывітаньні, якія атрымаў Цэнтральны Камітэт ад арганізацыяў з Аўстраліі ды зь іншых краінаў сьвету.

Цікавы й зьмястоўны даклад на тэму дня прачытаў у беларускай і ангельскай мовах сп. М. Шэка.

У мастацкай частцы мяшаны хор пад кіраўніцтвам сп-ні Э. Яцкевіч прапяяў наступныя песьні: „Сьпі пад курганам гэрояў", „Марш Беларускіх Партызанаў", „Ах ты, Нёман-рака" і „Зорка Вэнэра". Беларускі Жаноцкі Ансамбль прапяяў: „Слуцкія ткачыхі", а сп-ня Вера Багдановіч, нашая ведамая салістка, прапяяла „Залатыя сьпевы". Як звычайна, было некалькі ўдалых дэклямацыяў Аўгена й Пятруся Грушаў.

Урачыстасьць закончылася прапяяньнем усімі прысутнымі нашага нацыянальнага гімну „Мы выйдзем шчыльнымі радамі".

Пасьля афіцыйнай урачыстасьці адбыўся як заўсёды, вельмі ўдалы сяброўскі вечар, які зацягнуўся да позьняга часу.

А. К-а

СЬВЯТКУЕ ЎГОДКІ, ШТО ЯШЧЭ НЯ СПОЎНІЛІСЯ

Хмарава газэта „Беларускі Голас", як ведама, паўстала ў 1952 годзе, калі выкінулі яго зь Беларускага Выдавецкага Фонду, які Згуртаваньне Беларусаў Канады было стварыла для выдаваньня месячнае газэты „Беларускі Эмігрант", што выходзіў на працягу шасьцёх гадоў — ад лютага 1947 да лета 1954 году. Нейкім чынам гады свайго нованароджанага дзецішча, якое Хмара ахрысьціў „Беларускім Голасам", пачаў лічыць не ад нуля, але ад чатырох. Такім чынам, паверце, людзі добрыя, ужо й сьвяткуе трыццаць гадоў, калі вульгарнаму гадунцу адно толькі дваццаць сем.

Калісьці, у 1950 годзе, казаў мне Хмара, што ён у польскай вязьніцы скончыў „камуністычны інстытут журналістыкі". Відаць, што й сяньня выпускнік гэнага „камуністычнага інстытуту журналістыкі" трымаецца ўсвоеных у гэным інстытуце ведаў і навыкаў .Гэтак, пры помачы Паляка Маркевіча, што выдае ў Тароньце польскую газэту „Кур'ер Польско-Канадыйскі", залажыў ён, для падрыву даўно йснуючай тут прэсавай арганізацыі Канадыйскі Этнічны Прэсавы Клюб, свой баявы хаўрус канадыйскіх журналістых. Можа што й ускалосіцца ці адкуль-небудзь капне.

Летась ,пасьля паездкі нашага Архіяпіскапа Мікалая ў Аўстралію, калі ў хмараўскім „голасе" зьявілася зьняважлівая справаздача ад нейкага там ускалосаўца, давялося чуць блізкія й далёкія галасы: „Чаму вы там на месцы ня рэагуеце й маўчыцё пра гэтага нягодніка"?

Адказ просты: у Тароньце гэтага „нягодніка" ніхто ня слухае, яго, ведаючы тут, як аблупленага, чытаюць лічаныя на пальцах адзінкі. А што дзесь у якім далёкім захалусьці хтось топчыцца ў ягонай калатушы, што зробіш . . . Ня ўсіх-жа Бог розумам абдарыў.

А тымчасам гадунец „камуністычнага інстытуту журналістыкі" авансуе. Для важнасьці й аўтарытэту навет тры гады зь іншай газэты сьцягнуў, каб „юбілей" адсьвяткаваць.

К. Акула

ПАДЗЯКА

Сябра Парахвіі Сьвятога Юр'я ў Чыкага Пётра Шацкі падараваў сваю собскую бібліятэку ў ліку 116 назоваў кнігаў (больш за 200 тамоў) клясыкаў сусьветнай літаратуры і іншых для царквы.

Кнігі былі перададзеныя на рукі М. Латушкіна ў прысутнасьці парахвіянаў Сьцяпана Шэўчыка й Косьці Пупа. Шчырая падзяка ахвярадаўцу. Цяпер кнігамі карыстаюцца парахвіяне, якія таксама шчыра дзякуюць Пятру Шацкаму за такі каштоўны ўклад у ейную скарбніцу ды жадаюць ахвярадаўцу здароўя й шчасьця на ягоным, Богам назначаным, зямным шляху.

Мікола Латушкін

АНТЫБАЛЬШАВІЦКІЯ ДЭМАНСТРАЦЫІ Ў АЎСТРАЛІІ

У канцы кастрычніка летась наведаў большыя аўстралійскія гарады Адэляйду, Сыднэй і Мэльбурн Ансамбль Песьні й Танцу савецкай арміі. Стараньнямі Аўстралійскай Фэдэральнай Рады Паняволеных Народаў адбыліся ў сувязі з гэтай візытай вялізарныя дэманстрацыі, у якіх прыймалі ўдзел, апрача этнічных групаў з Усходняй і Цэнтральнай Эўропы, таксама й многія Аўстралійцы.

Першая такая дэманстрацыя адбылася ў Адэляйдзе (Паўдзённая Аўстралія), другая, 25 кастрычніка летась у Сыднэі была нагэтулькі вялікай, што канцэрт быў адкліканы. Наступныя, колькасна меншыя дэманстрацыі ў Сыднэі спрычыніліся да таго, што лічба наведвальнікаў канцэрту была шмат меншая чымся спадзяваліся арганізатары расейскай імпрэзы, якая мелася ўзбагаціць савецкі ўрад замежнай валютай.

6 лістапада летась 110-цiасабовы Ансамбль наведаў Мэльбурн. Рада Паняволеных Народаў і тут зладзіла вялікую дэманстрацыю, у якой прыймала ўдзел каля тысячы чалавек. Былі розныя антысавецкія плякаты ды былі раздаваныя антысавецкія лістоўкі, у якіх было між іншым падчыркнута, што дэманстранты ня маюць нічога супраць расейскага мастацтва, як гэткага, але дэманструюць супраць савецкае арміі, часткай якой ёсьць Ансамбль. Пры дапамозе гэтай арміі былі паняволеныя ўжо ў першыя гады бальшавіцкай рэвалюцыі шматлікія народы, у тым ліку й Беларусы. Гэтая армія й цяпер трымае ў паняволеньні шматлікія, да Другой сусьветнай вайны вольныя народы ды армія гэтая імкнецца да паняволеньня ўсяго сьвету.

Аўстралійская англамоўная прэса прысьвяціла дэманстрацыям даволі шмат месца. Дэманстрацыі адбываліся кажнага дня выступленьняў Ансамблю ў Мэльбурне. У дэманстрацыях прыймала актыўны ўдзел і беларуская этнічная група.

А. К-а

ПАМЯЦІ ЗМАГАРОЎ-ГЕРОЯЎ У БРАДФАРДЗЕ

У нядзелю 25 лістапада летась гурток „Васілёк" у Брадфардзе Беларускае Незалежніцкае Думкі Беларусаў Паўночнае Ангельшчыны ушанаваў памяць Беларускіх Змагароў-Героеў, што ў часе славутага Слуцкага Паўстаньня ішлі паміраць, каб жыла Бацькаўшчына.

На ўрачыстую Сьв. Літургію й Малебен быў запрошаны мітрафорны пратаярэй а. Янка Абабурка, настаяцель БАПЦарквы ў Вялікай Брытаніі, які супольна із сябрамі Беларусамі й гасьцьмі Казакамі маліўся за Беларускіх Змагароў-Героеў і за вызваленьне Бацькаўшчыны.

Вельмі сумна, што Матушка Кацярына Абабурка ў гэтым часе была хворая й на Божую Службу прыехаць не магла. Таму й а. Янка Абабурка сьпяшаўся дамоў і не затрымаўся даўжэй у Брадфардзе. Сябры гуртка „Васілёк" жадаюць ад шчырага сэрца як найхутчэйшага выздараўленьня Матушцы Кацярыне.

Шырэйшая ўрачыстасьць у гэты дзень адбылася ў галоўнай гасподзе Беларускай Незалежніцкай Думкі ў Брадфардзе. Пасьля шчырых выказваньняў і ўспамінаў зьвязаны гуртка „Васілёк" М. Віценчык падрыхтаваў традыцыйную вячэру, за што належыцца яму заслужаная падзяка.

Янка Крушына

ПОЛЬСКАЯ ВЫСТАЎКА Ў ЛЁС АНДЖЭЛЕСЕ

7-га сьнежня летась вечарам адбылося адкрыцьцё польскай выстаўкі ў каліфарнійскім Музэі Навукі й Індустрыі. Надрукаваная праграма паведамляла, што выстаўка патрывае аж да 27 красавіка сёлета. На сыботы й нядзелі распланаваныя розныя мастацкія выступленьні. Выстаўка наладжаная коштам прыватных складак. На адкрыцьці выстаўкі было й гасьцінае прыняцьце.

Беларускаму гасьцю на выстаўцы кінулася ў вочы адсутнасьць беларускага імя, як суседзяў, на картах і ў іншых інфармацыях. Аднак беларускае імя было ўспомненае ў сувязі зь інфармацыяй аб акупацыі Заходняй Беларусі пасьля ўпадку Польшчы ад удару Гітлера. Можна было пачуць крытычныя заўвагі навет некаторых арганізатараў выстаўкі, як, прыкладам, адсутнасьць здымкі цяперашняга Папы, якому выстаўка прысьвечаная. Ёсьць надзвычай дадзены жыцьцяпіс генэрала Касьцюшкі ў ангельскай мове. Пададзена, што цяперашняя Польшча мае 34 міліёны жыхарства й раўняецца тром чацьвертым абшару Каліфорніі. Лёзунг выстаўкі: „Няпераможны польскі дух". Аднак на адчыненьні выстаўкі ня відаць было прадстаўнікоў іншых паняволеных народаў.

Ч. Н.

БЕЛАРУСКІЯ ПАДАРКІ НА ДЗЕНЬ УДЗЯЧНАСЬЦІ

У дзень Удзячнасьці 22 лістапада летась у Лёс Анджэлесе ў касьцеле Сьв. Францішка Асыскага адбылася ўрачыстая Божая Служба, у часе якой прадстаўнікі розных нацыянальнасьцяў парахвіянаў у сваіх народных касьцюмах злажылі на рукі Пастара Парахвіі кс. Лёрэнса Карузо сымбалічныя падаркі, прыпамінаючыя іхнае этнічнае паходжаньне.

Ад Беларусаў у працэсіі ўдзельнічаў у беларускай вышыванай народнымі ўзорамі кашулі зь беларускім народным поясам сп. Ч. Найдзюк. Злажыў ён як падарак адзін з нумароў лёнданскага часапісу „Журналу Беларускіх Студыяў". Усе падаркі былі пабагаслаўленыя на аўтары. Пасьля Божай Службы адбылося агульнае прыняцьце ў парахвіяльнай залі.

Н.

НОВЫ АДРЫС ПРАДСТАЎНІЦТВА „БЕЛАРУСА" Ў СЫДНЭІ:

Mrs. Eugene Karanieuski
15 Brigg Road
Epping, N.S.W. 2121
Australia

куды й просім зьвяртацца ў справах нашае газэты.

Рэдакцыя часапісу „БЕЛАРУСКАЯ МОЛАДЗЬ" атрымала новы нумар Паштовае Скрынкі:
297,
на які просіць пісаць і прысылаць грошы для часапісу.

ПРОСЬБА

ЛІСТЫ АД І ДА А. САЛАЎЯ

Управа Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва ветліва просіць усіх, у каго ёсьць лісты ад сьв. пам. Алеся Салаўя (Кадняка) або копіі лістоў, пісаных да яго, прыслаць фатастаты ці гэраксавыя копіі ў БІНіМ (3441 Tibbett Ave., Bronx, N. Y. 10463, U.S.A.). Матар'ял гэткі будзе выкарыстаны пры апрацоўваньні ўводнага артыкулу й бібліяграфіі да зборніка паэзіі А. Салаўя.

З удзячнасьцяй будуць прыняты таксама ўспаміны ды іншы біяграфічны матар'ял пра паэту.

НА ВУГОРСКАЙ УРАЧЫСТАСЬЦІ У ЛЁС АНДЖЭЛЕСЕ

У нядзелю 21 кастрычніка сёлета ў Лёс Анджэлесе ў Парку Мэк Артура каля помніка Вугорскім Змагаром за Свабоду адбылася ўрачыстая праграма, прысьвечаная памяці Вугорскага паўстаньня 1956 году.

У гэтай праграме прынялі ўдзел прадстаўнікі арганізацыі Амэрыканцы за Свабоду Паняволеных Народаў. Старшыня гэтае арганізацыі д-р Альгерд Клейнот сказаў прывітальную прамову й прадставіў пасобных прадстаўнікоў зь іхнымі нацыянальнымі сьцягамі, якія сталі каля помніка падчас урачыстасьці. Даўжэйшую прамову сказаў кангрэсмэн Робарт Дорнан. Беларусаў прадставіў на ўрачыстасьці із сваім нацыянальным сьцягам сп. Ч. Найдзюк.

Н.

ДА АХВЯРАДАЎЦАЎ НА ВЫДАНЬНЕ ЮБІЛЕЙНАЙ КУПАЛАВАЙ КНІГІ

Адклікаючыся на наш зварот-просьбу грашовае дапамогі на выданьне Юбілейнай Кнігі на 100-ыя ўгодкі Янкі Купалы, некаторыя ахвярадаўцы направілі зразумелі нас і пачалі ў а д н ы м банкавым чэку выпісваць, апрача пэўнае сумы на Купалаву кнігу, таксама й сумы на газэту „Беларус". Вось-жа калі ў будучыні хто-небудзь захоча ў адным канвэрце прысылаць грошы на Купалаву кнігу й адначасна на іншыя патрэбы, ветліва просім для кажнае з гэтых патрэбаў выстаўляць асобныя чэкі. Грошы на выданьне Купалавай кнігі перахоўваюцца ў банку на асобным конце, а гэта, дзеля бугальтарскай спраўнасьці, вымагае, каб, апрача іх, у тым самым чэку ня ўпісваць сумаў на іншыя патрэбы.

ЧЫМ ПРАВІНІЎСЯ ТРУДО

„Адкрыты ліст" („Беларус" № 270), падпісаны сп-няй Раісай Жук-Грышкевіч, закідае мне, што я „ня маю права „Абражаць . . . гэткае паважанае асобы, як П. Э. Трудо . . . выдатнага палітыка".

Сёлета 22 травеня Канадыйцы адхілілі ад улады гэтага „выдатнага палітыка". За якія-ж гэта ягоныя грахі?

Трудо бальшыня Канадыйцаў лічыць „хапуном" („гэйджэкарам") Лібэральнай партыі. Ідэялягічна зьвязаны з плыняй брытанскіх фабіяністаў, Трудо быў актыўны ў квібэцкім прафсаюзным руху із самымі левымі нахіламі. Ён пакланяўся такім „гігантам", як Мао Дзэ Дун, Сталін, пасьля Кастро.

Варта зірнуць, да чаго давёў Канаду за 11 год.

Перад ягоным прыходам да ўлады канадыйскі даляр стаяў вышэй амэрыканскага, а цяпер варты 85 амэрыканскіх цэнтаў. Увесь бюджэт фэдэральнага ўраду ў 1967 годзе умяшчаўся ў 10 міліярдаў даляраў, а дзесяць гадоў пазьней дэфіцыт гэнага бюджэту перавышаў гэную суму. Трудо ўдалося загнаць Канаду ў даўгі больш чым на 75 міліярдаў даляраў.

Трудо зусім зьмяніў традыцыйны курс канадыйскае вонкавае палітыкі. Наведаўшы Маскву, падпісаў там „пратакол дружбы", які шырака адчыніў дзьверы ў Канаду агентам КГБ ды маскоўскім цівуном Кубінцам Фідэля Кастро. Падчас падарожжа па Савецкім Саюзе, у Нарыльску, лётаральна на касьцёх тысячаў закатаваных людзей, хваліўся, што нідзе ня меў такога цёплага прыняцьця. У Кіеве, вітаны ўкраінскімі маскоўскімі цівунамі, ён выразіўся, што савецкі фэдэральны лад жыцьця падобны да канадыйскага.

Трудо масавымі грашовымі сродкамі памагаў Альжыру, прамарксісту Манлею ў Ямайцы, розным левым рэжымам у новых дыктатарскіх дзяржавах Афрыкі, ну і Кубе. Калі Кастро высылаў свой „Афрыканскі корпус", каб памагчы Савецкаму Саюзу здабываць Афрыку, Трудо наведаў Гавану й у вабдымках зь мясцовым дыктатарам вялічаў яго „віва Кастро". Гэтая Трудова „рэарыентацыя" вонкавай палітыкі спрычынілася да вялікага ўскладненьня судачыненьняў з найбольшым канадыйскім гандлёвым партнэрам — Задзіночанымі Штатамі. У часе вэтнамскае вайны Трудо шырака адчыніў свае межы дызэртырам з амэрыканскае арміі.

Трудо здэградаваў канадыйскі парлямант і ўрадаваў найбольш загадамі (ордэрс ін каўнсыл). Найбольш пацярпела дзяржаўная бясьпека, шырака адчыніліся дзьверы дзяржавы для чужых агентаў і дывэрсантаў. Гэтаму паспрыяла нагонка на РСМП (служба бясьпекі), якая яшчэ фармальна ня скончаная.

Ці не найбольш пацярпелі канадыйскія збройныя сілы. Быў абраззаны бюджэт. У ліку збройных сілаў Паўночнага Атлянтычнага Пакту ў Эўропе Канада цяпер ня мае самастойнае ваеннае адзінкі. Ейны бюджэт на ваенныя мэты найніжэйшы за ўсіх, адно малопасенькі Люксэмбург застаўся ззаду. Канадыйцы карыстаюцца няпрыгоднымі для акцыі танкамі, якім па 25 гадоў.

Трудо прыйшоў да ўлады, абяцаючы памірыць францускі Квібэк з рэштай англамоўнае Канады. Цяпер-жа ў Квібэку ангельская мова ў урадах ня ўжываецца, правінцыя сталася аднамоўнай. Палітыка шматкультурнасьці, ці, як часам гавораць, нацыянальнае мазаікі, была ўведзеная Трудом галоўна для здабыцьця галасоў пры выбарах. Шырака адчыніліся дзьверы краіны для эмігрантаў з гэтак званага трэйцяга сьвету. У вялікіх гарадох узьнікла расавая праблема, пра якую да прыходу Трудо ніхто ня сьніў. Сацыялёгі перасьцерагаюць, што з прадаўжэньнем гэткае палітыкі зьменіцца этнічны балянс краіны.

Сьпіс жахаў панаваньня Трудо, гэтага „выдатнага" згодна сп-ні Раісы Жук-Грышкевіч, палітыка, можна было-б прадаўжаць. Але ці варта, І ці ёсьць патрэба Беларусам хваліцца, што атрымалі дапамогу на выданьне пару кніжак ці арганізацыю аднае навуковае канфэрэнцыі ў травені 1975 году на Атаўскім унівэрсытэце? Дарэчы, чаму нашы дзейнікі, што атрымалі грашовую помач, да гэтага часу ня далі зь яе справаздачы для беларускага грамадзтва?

Згадваючы пра „ недавер" да Трудо й ягонае ўлады з боку канадыйскіх Беларусаў, я ня меў на ўвазе ніякае фармальнае ў гэтай справе пастановы ці то з боку ЗБК ці ККБК. Паколькі мне ведама, няма такое пастановы й у справе поўнага ці частковага даверу да Трудо ці ягонае былае ўлады.

К. Акула

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД „БЕЛАРУСА"

За папярэдні пэрыяд (у лістападзе 1979) паступілі ў касу нашае газэты падпіска й наступныя ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса":

І. ЗША:

А. Прысланы беспасярэдня ў Рэдакцыю:

1. Д-р Ул. Набагез	$ 100.00
2. Р. Завістовіч	50.00
3. Ю. Каляда	50.00
4. Н. Купшаль	30.00
5. В. і М. М.	25.00
6. М. Тулейка	25.00
7. Сп-ня Н. Кіт	20.00
8. С. Антонік	20.00
9. Л. Норык	20.00
10. Матушка Марыя Васілеўская	20.00
11. Н. Жызьнеўскі	20.00
12. Р. Мазура	20.00
13. І. Шчорс	20.00
14. Д-р Б. Грабінскі	20.00
15. Сп-ня А. Стукаліч	15.00
16. М. Грэбень	15.00
17. М. Сенька	12.00
18. Сп-ня Ю. Найдзюк	10.00
19. Я. Чарнэцкі	10.00
20. Я. Канарчук	10.00
21. Я. Муха	10.00
22. Я. Каханоўская	10.00
23. Сп-ня Леўковіч	5.00

Разам: $ 537.00

Б. Заплачана прадстаўніку газэты „Беларус" у Нью Джэрзі сп. Браніславу Даніловічу:

1. Аддзел Задзіночаньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў у Нью Джэрзі	$ 25.00
2. В. Влаткевіч	20.00
3. В. Бычкоўскі	20.00
4. В. Сьліўка	20.00
5. А. Лысюк	15.00
6. Л. Л.	15.00
7. М. Палюховіч	15.00
8. М. Каранеўскі	10.00
9. К. Барысавец	10.00
10. М. Касьцюк	10.00
11. А. Кудасаў	10.00
12. Архімандрыт Язэп	10.00
13. Ю. Наумчык	10.00
14. Ю. Арцюшэнка	10.00
15. П. Кажура	10.00
16. Б. Даніловіч	10.00
17. Ю. Стагановіч	10.00
18. А. Стагановіч	10.00
19. Ю. Станкевіч	10.00
20. А. Субота	10.00
21. А. Балкоўскі	10.00
22. Ч. Ханяўка	10.00
23. В. Стома	10.00
24. М. Войтанка	10.00
25. Я. Літвіненка	5.00
26. Я. Груцько	5.00

Разам: $ 310.00

ІІ. КАНАДА:

Згуртаваньне Беларусаў Канады, Аддзел у Атаве (зварот належнасьці за клішы) **$ 140.00**

ІІІ. АЎСТРАЛІЯ:

Заплачана Прадстаўніцы газэты „Беларус" у Сыднэі сп-ні Аўгені Каранеўскай (у аўстралійскай валюце):

1. Сп-ва Хаванскія	$ 12.00
2. М. Бакуновіч	10.00
3. Сп-ня А. Каранеўская	10.00
4. С. Нарушэвіч	10.00
5. Я. Грыцай	10.00
6. Сп-ня О. Тамашэўская	3.25

Разам: $ 55.25

што ў пераводзе на валюту ЗША дало $ 54.25.

Усяго разам у лістападзе 1979 г.: $ 1,041.25

Усім тым, што прыслалі грошы, Рэдакцыйная Калегія „Беларуса" выказвае шчырае беларускае дзякуй!

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД „БЕЛАРУСА"

За папярэдні пэрыяд (у сьнежні 1979) паступілі ў касу нашае газэты падпіска й наступныя ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса":

І. ЗША:

А. Прысланы беспасярэдня ў Рэдакцыю:

1. Ул. Мшар	$ 100.00
2. Д-р М. Шчорс	75.00
3. Бел. Каард. Кам. у Чыкага	65.00
4. Д-р В. Рамук	40.00
5. А. Акановіч	40.00
6. Сп-ня Н. Куліковіч	30.00
7. А. Кажан	25.00
8. В. і М. М.	25.00
9. М. Богун	25.00
10. Л. Мілер	25.00
11. М. Кумэйша	25.00
12. В. Кажан	20.00
13. Сп-ня В. Шудзейка	20.00
14. Сп-ня М. Возьняк	20.00
15. В. Лукашэвіч	20.00
16. Сп-ня Т. Новік	20.00
17. В. Казлоўскі	20.00
18. М. Сьнежка	20.00
19. Я. Чарнецкі	20.00
20. Сп-ня О. Арохва	20.00
21. А. Новік	15.00
22. М. Калядка	15.00
23. Сп-ня Іна Каханоўская	15.00
24. П. Зыбайла	15.00
25. М. Моніч	15.00
26. Т. Пятроўскі	12.00
27. М. Латушкін	10.00
28. І. Дзімідзік	10.00
29. Я. Канарчук	10.00
30. Праф. Л. Акіншэвіч	10.00
31. Сп-ня В. Ярашэвіч	10.00
32. П. Міранові́ч	10.00
33. Я. Ягаўдзік	10.00
34. Сп-ня А. Вазноніс	10.00
35. Сп-ня К. Браўн	10.00
36. С. Кісель	10.00
37. М. Рэпэцкі	10.00
38. Я. Навагродзкі	10.00
39. Р. Казьлякоўскі	10.00
40. Сп-ня Ю. Андрусышына	10.00

Разам: $ 982.00

Б. Заплачана сп. Андрэю Стрэчаню ў Кліўлендзе:

1. А. Стрэчань	$ 30.00
2. К. Калоша	20.00
3. Ю. Гасьцееў	20.00
4. Я. Раковіч	20.00
5. С. С.	20.00
6. В. Сяргіевіч	20.00
7. С. Карніловіч	10.00
8. С. Махахей	20.00
9. А. Лук'янчык	20.00
10. А. Кананчук	15.00
11. А. Яраховіч	15.00
12. Я. Каваленка	12.00
13. К. Маталіцкі	10.00
14. А. Шастак	10.00
15. М. Страпко	10.00
16. К. Каляда	10.00

Разам: $ 262.00

ІІ. КАНАДА:

1. Язэп Янцэвіч канадыйскіх **$10.00**

Усяго разам у сьнежні 1979 г.: $ 1,254.00

Усім тым, што прыслалі грошы, Рэдакцыйная Калегія „Беларуса" выказвае шчырае беларускае дзякуй!